

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

Dominika Bocková

Hudební kultura se zaměřením na vzdělání

FOLKLORNÍ SOUBORY NA JABLUNKOVSKU A TŘINECKU

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury, který je uveden na konci práce.

V Olomouci dne 19. 5. 2020

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, panu MgA. Ladislavovi Pulchertovi, Ph.D., za vstřícný přístup, užitečné rady a odborné vedení, které mi pomohly ve správném psaní této závěrečné práce.

Dále bych chtěla poděkovat všem vedoucím souborů a kapel za vřelý přístup, jejich čas a poskytnuté informace.

Obsah

Úvod.....	6
1. Geografické vymezení oblasti.....	7
2. Jablunkov	8
2.1 Historie města.....	8
2.2 Původ názvu	8
2.3 Obyvatelstvo, kultura a nářečí.....	9
2.3.1 Jablunkovští Jackové.....	9
2.3.2 Gorole.....	9
2.3.3 Nářečí	10
2.4 Kroj	10
2.4.1 Jackovský kroj.....	10
2.4.2 Gorolský kroj.....	11
3. Jablunkovské soubory a kapely	13
3.1 Zaolzi a Zaolzioczek	13
3.1.1 Rozhovor s uměleckým vedoucím souboru Zaolzi	15
3.2 Górole z Mostów	18
3.3 Jackové.....	20
3.4 Muzika Jackové.....	22
3.5 Nowina	23
3.6 Lipka	24
3.6.1 Rozhovor s primášem kapely Lipka.....	26
3.7 Gorol	28
4. Třinec	29
4.1 Historie města.....	29
4.2 Kroj	30
5. Třinecké soubory a kapely	32
5.1 Bystrzyca.....	32
5.2 Łączka	33
5.3 Oldrzychowice	34
6. Vybrané kulturní akce a slavnosti na Jablunkovsku a Třinecku	37
6.1 Gorolski Świąto.....	37
6.2 Slezské dny.....	39
6.3 Bal Gorolski	40
Závěr.....	42

Použité zdroje a literatura..... 43

Přílohy

Seznam příloh

Anotace

Úvod

Důvodem, proč jsem se rozhodla pro toto téma je, že žiji v tomto nádherném kraji a jsem členkou jednoho ze souboru, který v této bakalářské práci budu popisovat. Již od tří let jsem tancovala ve folklorním souboru Jackové a nyní se věnuji tanci v souboru Zaolzi. Folklorní tanec je mým oblíbeným koníčkem. Toto téma jsem si také vybrala proto, abych si rozšířila své dosavadní znalosti, co se týče folkloru z mého okolí.

Hlavním cílem této bakalářské práce bude popsat folklorní soubory a kapely na Jablunkovsku a Třinecku v současné době a představit jejich minulost. Budu se také věnovat městům Třinec a Jablunkov. Zaměřím se na kroje, které se zde v dávné době nosily a ve kterých dnes jednotlivé soubory tancují a hrají.

Bakalářská práce je členěna do šesti kapitol. První kapitola je zaměřena na geografické vymezení regionu Těšínského Slezska, a stručném popisu polohy Jablunkovska a Třinecka. Kapitola druhá přibližuje město Jablunkov, historii a původ názvu tohoto města. V této kapitole je také popsána kultura jablunkovských obyvatel, nářečí, jejich kroj a obyvatelstvo samotné. Následující, třetí kapitola obsahuje vybrané jablunkovské soubory, jako jsou Zaolzi a Zaolzioczek, Jackové, Górole z Mostów, kapela Nowina a Lipka a mužský sbor Gorol z Jablunkova. Ve čtvrté a páté kapitole nalezneme stručnou charakteristiku města Třinec a také je zde popsán těšínský kroj a vybrané soubory z oblasti Třinecka. V závěrečné šesté kapitole jsem se zaměřila na kulturní akce a slavnosti, které se zde pravidelně uskutečňují.

Mnoho informací je hlavně z mých osobních zkušeností a také z konverzací s lidmi z oblasti folkloru, se kterými jsem často v kontaktu. Velkým přínosem informací pro mou práci byly publikace od Věry Tomolové, Iva Stolaříka a Jaroslava Štiky, kteří společně připravili sbírku pěti knih pod názvem Těšínsko.

1. Geografické vymezení oblasti

Jablunkovsko a Třinecko leží v regionu zvaném Těšínské Slezsko, které se nachází v Moravskoslezském kraji na severovýchodě České republiky. Těšínské Slezsko je totožné s oblastí bývalého Těšínského knížectví ve Slezsku. Tento region přímo sousedí se Slovenskou republikou a Polskem.

Region leží v oblasti Slezských Beskyd nebo také Těšínských Beskyd. Protéká zde řeka Olza, která pramení v Polsku a protéká na českou stranu v obci Bukovec. Horní tok této řeky plyne městy Jablunkov a Třinec. Tato řeka také rozděluje Českou republiku od Polska a také město Těšín na Český Těšín a Těšín (Cieszyn) na polské straně.

Hlavní vliv na kulturu a folklor v Těšínském Slezsku mají především sousední země Polsko a Slovenská republika. Slovenští sousedé ovlivňovali toto území především v salašnickém životě obyvatel horských oblastí a Poláci zase svou kulturou a sociálním životem. (Vrzal, 2007, s. 6)

Těšínské Slezsko je možné rozdělit na oblast horskou, která je v nářečí označována jako „Górolia“. Pod tuto oblast spadá Jablunkov, který je centrem této horské oblasti a jeho přílehlé obce: Bukovec, Písek, Mosty u Jablunkova, Lomná a Hřčava. Takzvanou „dolanskou oblast“ neboli oblast městskou tvoří města Bohumín, Havířov, Karviná, Český Těšín a Třinec. Obyvatelům těchto měst se říkalo dolané. (Pazdera, 2016, s. 7)

2. Jablunkov

Jablunkov je město, které leží v Jablunkovském průsmyku a je součástí Těšínského Slezska. Je to nejvýchodnější město České republiky. Toto horské město leží v údolí řek Olzy a Lomné. Město je z obou stran obklopeno nádhernými beskydskými vrcholy jako je Gírová, Bahenec, Polom, Kozubová a mnoho jiných. Jablunkov je součástí okresu Frýdek-Místek v Moravskoslezském kraji.

2.1 Historie města

Jablunkov vznikl ve 12. století, pravděpodobně na místě, kde dnes leží obec Hrádek. Hrádek neboli tvrze, která byla vybudována v tehdejší Jablunkově, sloužila jako varovné místo pro hrad Těšín. Měla varovat před blížícím se nebezpečím a také měla zajišťovat bezpečí pro kupecké karavany, které se pohybovaly po staré měděné cestě. (Cichá, 2003, s. 16) V pozdější době lidé začali toto území více osídlovat, a proto východněji od toho hrádku vznikla nová osada – Jablunkov. (Pazdera, 2016, s. 9)

První písemná zmínka o městě Jablunkov vznikla v letech 1435. Tehdejší těšínský kníže Václav I. vydal listinu, která poukazuje na vznik obce Návsí, které bylo v tehdejší době zřejmě součástí Jablunkova. V této listině odkázal Václav I. Pavlovi Sikorovi z Návsí „půl lánů pole od Jablunkova“. (Szpyrc, 1999, s. 5)

V roce 1447 bylo toto město vypáleno a srovnáno se zemí. V listině z roku 1523 z těšínského pivovaru jsou však uváděny Jablunkovy dva a to Starý Jablunkov a Jablunkov. Starý Jablunkov nejspíše vznikl na původním místě Jablunkova, který byl v minulosti vypálen a srovnán Uhry a Nový Jablunkov byl vystavěn na soutoku řek Olzy a Lomné. (Cichá, 2003, s. 17)

2.2 Původ názvu

Pro původ názvu Jablunkova existuje několik verzí, které však nejsou nijak historicky podložené. Podle lidové pověsti se říká, že název Jablunkov je odvozen od ovocného stromu jabloně. Tato pověst vypráví, že v místech kde vzniklo město, rostla rozložitá jabloň. Tuto jabloň můžeme také najít v erbu města. (Szpyrc, 1999, s. 9)

Podle historika Franciszka Popiolka vznikl název Jablunkov ze slova jablan. První osadníci tímto slovem v nářečí označovali strom javor. Tyto nádherné stromy zde i v širém okolí rostly a rostou dodnes ve velkém množství. (Cichá, 2003, s. 16)

Nejnovější verzí je, že název Jablunkov pochází z latinského slova gabella nebo gablum, neboli poplatek. Původně byly tímto názvem označovány celní stanice. Tato verze může být velmi pravděpodobná, jelikož Jablunkov leží nedaleko hranic a vedla zde důležitá obchodní stezka. (Szpyrc, 1999, s. 9)

2.3 Obyvatelstvo, kultura a nářečí

2.3.1 Jablunkovští Jackové

Za zakladatele města Jablunkov jsou považováni Jackové. Tito lidé pravděpodobně pocházejí z iránských pastýřských kmenů, konkrétně z kmene Jazygů. Od toho názvu je odvozen výraz Jackové. Tito lidé s odlišnými jmény byli menšího vzrůstu, měli tmavší pleť a také slabší stavbu těla. V pozdější době se tito Jackové promísili s horaly slovanského kmene Vislanů a také s Valachy. Valaši pocházeli z východokarpatského Valašska a Sedmihradska. Přišli zde asi v druhé polovině 15. století. Polský antropolog Talko Hryniewicz, zde dělal v 19. století výzkum, kde zjistil, že z 3,5 tisíce jablunkovských obyvatel, zde žilo asi padesát „domorodců“, kteří měli prokazatelný původ právě z kmene Jazygů. (Szpyrc, 1999, s. 8)

2.3.2 Gorole

Na nejvýchodnějším území Těšínského Slezska žili Gorole.¹ Toto území má málo úrodnou půdu a chladné klima, protože je tvoří především hory a lesy. Protéká zde mnoho potoků a řek, z nichž nejdůležitější je řeka Olza a Visla.

Gorole se živili zemědělstvím, ale důležitější pro ně bylo především pastevectví. Pěstovali hlavně obilniny, brambory a len, v domácnostech pak chovali prasata, krávy a hrubovlné ovce. Jejich vlna se využívala hlavně na výrobu oděvů. (Dembiniok, 2010, s. 5)

---

¹ Termín Goralé, gorol, gorolský je odvozen od slova hora (polsky Góra). Na území Jablunkovska se vyskytuje nejčastěji výslovnost Gorol, což je obyvatel hor české části beskyd a Góral – obyvatel hor polské strany karpatského oblouku.

Lidem kteří pásli ovce, se říkalo bačové. Na pastvinách, na kterých pásli, si stavěli salaše, které byly především ze dřeva nebo kamene. V těchto domcích nejen nocovali, ale také vyráběli různé druhy sýrů a máslo. Každý bača měl na starost více stád, které jim byly svěřeny od hospodářů na celou sezónu. Trvala od konce dubna až do poloviny listopadu. Bačovství se dědilo a i dnes jej můžeme vidět u některých rodin. (Pazdera, 2016, s. 14)

Děvčata a děti, které pásly nedaleko svých domovů krávy a kozy, zpívaly halekačky. Volaly na sebe z jedné strany kopce na druhý o tom, „jak se ti pase“. Toto halekání také souvisí s pastevectvím. (Vrzal, 2007, s. 12)

2.3.3 Nářečí

Nářečí, kterým se na tomto území mluví, nazývají místní obyvatelé po našimu nebo po naszymu. Tento dialekt používají lidé v české i polské části těšínského Slezska. Od nepaměti používali tento jazyk hlavně prostí lidé, přestože se úřední jazyky měnily podle panovnických vlivů nebo politiky. Toto nářečí se zde používá dodnes. Můžeme jej slyšet každodenně, a to jak v osobním životě, tak i veřejném. (Cichá, 2017, s. 50)

2.4 Kroj

2.4.1 Jackovský kroj

Mužský kroj se velmi podobal husarské uniformě. Jackovský kroj byl tmavě modré barvy. Košile byla bílá se širokými rukávy. Úzké soukenné kalhoty byly na stehnech zdobené černou tkaničkou. Na bílou košili se oblékala vesta se dvěma řadami stříbrných knoflíků. Těmto knoflíkům se říkalo guzy. (Dembiniok, 2010, s. 95)

Další svrchní částí oděvu byl kabát, který byl ze stejné látky jako kalhoty. Kabátec byl podšitý černou kožešinou a lemovaný černým beraním kožíškem. Doplnovaly jej stříbrné knoflíky a náhrdelník, který spojoval jeho šosy. Pokrývkou hlavy byla černá beranice a na nohou nosili Jackové černé čizmy. (Tomolová, Stolařík, Štika, 2000, s. 219) Celý kroj doplňovala hůlka se stříbrnou koulí a hnědý kožený opasek. (Dembiniok, 2010, s. 95)

Ženský kroj se skládal z kabotku – bílá košile z plátýnka nebo batistu, s krátkými rukávy a rozparkem vpředu. V případě bohatšího zdobení a vyšívání to byla koszulka. Na kabotek nebo koszulku se oblékal korzet – brucek. Šily se dva druhy bruceku. Jeden na

každodenní nošení se zapínáním na stříbrné knoflíky a druhým typem byl slavnostní. Slavnostní brucek byl zdoben stříbrnými řetízky zachycenými na stříbrných sponách. Na tyto korzety se používal samet nebo brokát. Další částí oděvu byla sukně neboli kamlotka zdobená dole zlatou bortou nebo stuhou – galonkou. (Dembiniok, 2010, s. 95)

Na sukni se vážala zástěra – fortušek. Fortušky byly šity z tenkých látek, které zrovna nabízel trh. Obuv Jablunkovaneček se postupně měnila podle toho, co bylo v módě. Nejdříve se nosily nízké střevičky a pantofle, poté botky a nakonec pro slavnosti sametové střevíce. (Tomolová, Stolařík, Štika, 2000, s. 218)

Na hlavě se nosil paličkovaný nebo háčkovaný čepec z krajky, který překrýval čelo. Přes čepec se dával tzv. drak, což byla bílá čtvercová plena. Byla zdobena bohatou výšivkou a lemována jemnou krajkou. (Cichá, 2017, s. 47)

Dalším doplňkem, který zdobil kroj Jablunkovaneček, byla kolekce stříbrných šperků. Tuto kolekci tvořily stříbrné mince, náhrdelník, perly a stříbrný pás s ornamentem. (Dembiniok, 2010, s. 97)

2.4.2 Gorolský kroj

Ženský kroj se skládal z přilehlé bílé spodnice bez rukávů, která sahala až ke kolenům, ciasnochy. V létě nosily ženy k práci jen tuto spodnici jako pracovní oděv. Na tuto košilku se oblékal kabotek, který byl ušit ze silnějšího plátna. Kabotek byl dlouhý do pasu a rukávy sahaly jen nad loket. Kolem krku a na rukávech byla červenou nití hustá křížková výšivka.

Spodní část oděvu tvořily dvě zástěry, kterým se říkalo fortuchy. Fortuch, který byl z hrubého černého plátna, si ženy vážaly zezadu. Kraje zástěry byly od sebe vzdáleny asi deset až dvacet centimetrů. Přes fortuch se zepředu vážala přední zástěra – fortuszek. Tato zástěra byla zpočátku bílá, později obarvená na modro a na ní byly tištěné malé bílé ornamenty. Této modrotiskové zástěře se říkávalo modřiněc. Celá spodní část oděvu sahala do poloviny lýtek. (Tomolová, Stolařík, Štika, 2000, s. 143-144)

Kroj doplňovaly pletené punčochy z červené vlny tzv. nogavičky, které se nosily hlavně v zimě. Obuví, kterou gorolské ženy nosily, byly krpce. Krpce žen byly z hovězí nebo telecí kůže, protože tato kůže byla měkčí než vepřová. Obuv byla pohodlná, ale moc dlouho nevydržela, proto ji ženy nosily jen v chladných obdobích a při některých pracích. Jinak

chodily bosy. Na chodidlo se krpce přitahovaly od paty na nárt šňůrkou. Do krpců se nosily bílé ponožky ke kotníkům – kopyca. Ručně pletené kopyca byly z bíložluté ovčí vlny a na horním okraji byl centimetrový červený pruh. (Tomolová, Stolařík, Štika, 2000, s. 160-161)

Svobodné dívky si vlasy splétaly do copu, který byl propleten úzkou stuhou. Vdané ženy měly také splétaný cop, který si však stočily na týle a překryli jej síťovaným čepcem a bílou plenou. Šátky měly v rozích červenou nebo černou křížkovou výšivku. (Dembiniok, 2010, s. 9)

Typický mužský gorolský kroj tvořila bílá plátěná košile – košula s širokými rukávy, která byla zdobena kolem krku a ve výstřihu křížkovou výšivkou. Výstřih se zavazoval bílou šňůrkou. Ve sváteční dny se nosila šňůrka barevná. Na košili si muži oblékali červenou nebo černou vestu, které se říká bruclek. Červené vesty nosili převážně muži z Hrčavy a polských vesnic, ležících nedaleko hranic. Pravý okraj vesty byl zdoben mosaznými nebo stříbrnými knoflíky. V chladném období muži nosili hnědočerné huněné kabáty – guně, které se přehazovaly přes ramena. (Tomolová, Stolařík, Štika, 2000, s. 101-110)

Gorolské kalhoty – galaty byly z bílého podomácku vyrobeného sukna. Galaty sahaly ke kotníkům a kolem pasu byly provlečeny opaskem, který se několikrát obtáčel kolem těla. V letních obdobích se nosily gače, které nebyly tak hrubé jako galaty soukenné. (Tomolová, Stolařík, Štika, 2000, s. 102-103)

Mužskou obuví byly taktéž krpce, stáhnuté k nohám řemínky. Muži je však měli z vepřové kůže. Tato kůže byla tužší a pevnější. Do krpců muži nosili taktéž ručně pletená kopyca., která sahala do poloviny lýtek. Na horním okraji byly zdobeny barevnou vlnou. Nohy se ještě nakonec omotaly kroucenými šňůrami z kozí srsti – notkončami. (Tomolová, Stolařík, Štika, 2000, s. 119-120)

Hlavu pokrýval široký plstěný klobouk a v zimě teplá beranice. K červené vestě byl klobouk béžové barvy a k černé vestě, černý. Klobouky zdobily barevné propletené šňůrky. (Dembiniok, 2010, s. 9)

3. Jablunkovské soubory a kapely

3.1 Zaolzi a Zaolzioczek

Zaolzie je polský název východní části Těšínska. Na tomto území, žije původní polská národnostní menšina. Zaolzie znamená v překladu do češtiny Zaolší/Zaolží, tj území za řekou Olší/Olzou.

Začátky folklorního souboru Zaolzi se datují kolem roku 2001, kdy se manželé Dorota a Martin Filipczykovi, spolu se svým kamarádem Danielem Recmanem rozhodli tento soubor založit. Od roku 2003, soubor spolupracuje také s dětmi a mládeží od 4 let. Tento soubor vystupuje pod názvem Zaolzioczek. (Historie souboru Zaolzi, 2020)²

Martin, Dorota a Daniel tancovali ve folklorním souboru Olza v Těšíně. Za jejich působení v souboru, byla Olza na velmi vysoké úrovni. V roce 1996 se dokonce podívali i do Spojených států amerických. Martin tancoval v tomto souboru 15 let a Dorota 5 let. Po nějakém čase začali členové ze souboru postupně odcházet a mezi posledními členy, kteří tento soubor opustili, byli také manželé Filipczykovi. Do folklorního souboru Olza tehdy nastoupila nová generace a Martin s Dorotou skončili s tancováním. Folklorní soubor Olza působí dodnes.

Zhruba po pěti letech Martina navštívil jeho kamarád Daniel Recman s myšlenkou, aby se celá původní skupina tanečníků ze souboru Olza sešla a zkusila dostat znovu folklor do svých životů. Takto se postupně zformoval soubor Zaolzi, který začal zkoušet v domě PZKO³ v Jablunkově. Pod touto organizací působí soubor od počátku až do dnes. Už od samého začátku byl soubor na vysoké taneční úrovni, jelikož jej tvořila většina bývalých tanečníků folklorní skupiny Olza. Prvním vystoupením souboru byl festival Gorolski Święto v roce 2002.⁴

Od počátku vzniku souboru jej vedl pan Martin Filipczyk až do nedávna. V roce 2017 přebral funkci vedoucího Tomáš Cienciala, který soubor vede dodnes. V organizaci tanečních zkoušek a vystoupení Tomášovi stále vypomáhají manželé Filipczykovi. Dětský soubor

---

² Zaolzi folklorní soubor [online]. Copyright ©, 2014 [cit. 2020-02-23]. Dostupné z: <http://www.zaolzi.cz/?o-nas,4>

³ PZKO (Polski Związek Kulturalno-Oświatowy) je kulturně osvětová organizace polských občanů žijících na území českého Těšínska.

⁴ Rozhovor s panem Martinem Filipczykem, Mosty u Jablunkova, 23. února 2020

zpočátku vedla paní Beata Tacinová až do roku 2007. Od toho roku až dodnes je pod vedením pana Martina Filipczyka.

Repertoár souboru Zaolzi je velmi bohatý. Tvoří jej nejen tance těšínských Beskyd, dále také zamutovské tance z regionu Zemplín, gorolské tance z regionu Suchá Hora, cikánské tance a v neposlední řadě tance z regionu Těrchová. Dětský soubor má v repertoáru hlavně tance gorolské a od roku 2017 vystupuje také s tanci Kysuckého regionu.

Se souborem spolupracovalo mnoho významných osobností folkloru. Choreograf, vedoucí a tanečník folklorního souboru Oravan ze Slovenska pan Lubo Jarolín, který pro soubor vytvořil tance cikánské, tance zemplínské a podhalanské (gorolské tance ze Suché Hory). Dalším choreografem je pan Pavol Cienik. Ten spolupracoval například i s folklorním souborem Drevár a pro Zaolzi vytvořil tance z Těrchové (SK) a pro dětský soubor tance kysucké. Pan Otto Jaworek vytvořil asi nejvíce choreografií pro tento soubor. Jsou to především tance gorolské pod těmito názvy: Świniorz, Po czym staro babo (Po čem stará babo), Czardacz Ślónski (Slezský čardáš), Chusteczkowy (Kapesníčkový), Jak ziech jo szoł przez tyn lasek (Jak jsem já šel přes ten lesík) a Beczka (Bečka). Dalším gorolským choreografem je pan Michał Milerski, který tvoří tance i pro další folklorní soubory z okolí. Pro tento soubor vytvořil tyto tance: Gorolski cygun (Gorolský cikán), Plackorz⁵, Słonina (Slanina) a Siano (Seno).

Od počátku tanečnický doprovod zajišťovala stejnojmenná kapela Zaolzi, která vznikla současně se souborem až do roku 2005. Dalších pět let soubory spolupracovaly s kapelou Nowina, poté s vynikající kapelou Lipka a Torka. V dnešní době mají soubory vlastní kapelu Zaolzi, která má následující obsazení: Adam Kawulok (primáš, I. housle, zpěv), Elena Koždoňová (I. housle, zpěv), René Legierski (II. housle), Jaroslav Chlouba (II. housle), Daniel Baron (basetla).⁶

V roce 2008 soubor Zaolzi účinkoval na Festivalu národnostních menšin v Orlové a v roce 2009 jsme se zúčastnili, společně s dětským souborem, Folklorního festivalu v polském Brzegu a Mezinárodního folklorního festivalu ve Strážnici. V roce 2010 jsme účinkovali na mezinárodních festivalech na Slovensku: Skalité, Radostka, Nižná, Párnica a v roce 2012 jsme vystupovali v Praze na Václavském náměstí v Lize proti rakovině. V tom samém roce jsme se zúčastnili mezinárodního folklorního festivalu v Dubnici nad Váhom

---

⁵ Plackorz je speciální nástroj na obracení placků, placki jsou bramboráky, které se dělají na plotně.

⁶ Vysvětleno v kapitole 3.6 Lipka

a Slezských dnů v Dolní Lomné. V roce 2013 se soubor Zaolzi vydal na Světový folklorní festival do turecké Ankary a také vystupoval na Týdnu beskydské kultury ve Visle, kde soubor zavítal i o rok později. V roce 2015 jsme se zúčastnili mezinárodních folklorních festivalů v Chełmnie a Kołobrzegu v Polsku a v roce 2016 jsme společně se Zaolzioczkiem účinkovali na Podroháčských slavnostech v Zuberici. O rok později se Zaolzi kvalifikovalo na jednom z největších folklorních festivalů ve střední Evropě, který se konal ve slovenské Východné a Zaolzioczek se účastnil Dne slovanské kultury v Uherském Hradišti. V roce 2018 soubor znovu navštívil festival Yennimahalle v Turecku, kde se také prohloubila spolupráce s reprezentačním souborem města Ankary – Tubil. V tomtéž roce, navštívil dětský soubor město Berlín, kde se účastnil místního festivalu.⁷

Každoročně účinkuje i na místních festivalech – Gorolski Świąto⁸, Festival PZKO, Folklorní festival Świąty Jón v Bystřici, dále vystupuje na Koncertě Świątecznym, což je přehlídka všech folklorních souborů polské menšiny z okolí. Radost dělá také divákům a návštěvníkům různých zabíjaček, dožínků, jarmarků a plesů v okolí města Jablunkov.

V současné době čítá dětský soubor asi 30 členů a soubor dospělých kolem 25 členů. Zaolzi a se také podílí na organizaci festivalu Gorolski Świąto a každoročně také pořádá svou folklorní akci pod názvem Dwo w jednym miechu. V první části této folklorní události se prezentuje Zaolzi a Zaolzioczek se svým programem, který si pro diváky nacvičili. Druhá část je věnována hostům. Na Dwo w jednym miechu účinkovaly soubory ze Slovenska – folklorní soubor Oravan, Drevár a také soubory z okolí – Olza, Bystrzyca, Górole z Mostów.

3.1.1 Rozhovor s uměleckým vedoucím souboru Zaolzi⁹

Rozhovor s vedoucím folklorního souboru Zaolzi – Tomášem Ciencialou.

Tomáš Cienciala se narodil 12. srpna 1996 v Třinci. Studuje na Palackého univerzitě v Olomouci obor Učitelství fyziky a matematiky pro střední školy. Soubor Zaolzi vede o roku 2017 dodnes.

Co Tě vedlo k tomu, že ses začal zabývat folklorem? Z jakého důvodu a kdy?

„K folkloru jsem se dostal skrze soubor, do kterého mě vzali rodiče ve druhé třídě tuším, možná první.“

---

⁷ Rozhovor s panem Martinem Filipczykem, Mosty u Jablunkova, 23. února 2020

⁸ Vysvětleno v kapitole 6.1 Gorolski Świąto

⁹ Rozhovor s vedoucím souboru Zaolzi Tomášem Ciencialou, Jablunkov, 20. dubna 2020

Dodržují se ve Vaší rodině nějaké tradice, které jsou známé tady na Góralii?

„Žádná tradice, která by byla jenom místní, mě asi nenapadá. Nanejvýš Velikonoční pondělí u nás bývá trochu divočejší, ale jinak asi spíše globálnější tradice.“

Jak ses dostal právě k souboru Zaolzi?

„Tatka pracuje s Dorotou ve stejné firmě, takže od ní se dozvěděl o souboru Zaolzioczek a napadlo ho, že by se mi to možná mohlo líbit a tak mě vzal na zkoušku.“

Jaké byly Tvé začátky v tomto souboru?

„Začínal jsem jako dítě, bylo mi možná 7 let, takže začátky nebyly nijak úchvatné. Navíc jsme bydleli v té době v Třinci, takže jsem nikoho z těch dětí, které tam tancovaly, neznal. Po celou dobu, co jsem tancoval v Zaolzioczku jsem vlastně chodil jen proto, abych něco dělal, ale nějak extra mě to nebavilo a nenaplňovalo.“

Jaký je Tvůj nejsilnější zážitek nebo vzpomínka se souborem Zaolzi?

„Toto je těžká otázka. Zážitků byla spousta a celá řada z nich byla velmi silná. Nejsilnější zážitek pro mě asi bude moje první cesta letadlem, kterou jsem díky souboru absolvoval.“

Vzpomněl by sis na Tvé první vystoupení se souborem?

„To asi ne. Moje mamka tvrdí, že to bylo Gorolski Święto, ale to si bohužel nepamatuji.“

Na který zahraniční zájezd nejraději a nejvíce vzpomínáš?

„Určitě na ten poslední, Turecko. Hlavně díky letadlu a lidem, jak našim, tak Turkům.“

Jak byl v zahraničí, například v Turecku přijat gorolský folklor?

„Myslím si, že velmi dobře, možná ještě lépe než tady u nás, kde to všichni znají a je tady toho hodně.“

Před pár lety jsi převzal funkci vedoucího našeho souboru, jaké byly začátky a pocity?

„Pocity byly hodně smíšené. Měl jsem z toho velké obavy, jak to zvládnou, jelikož nejsem ten typ, který by rozkazoval všem lidem okolo sebe. Obzvlášť v souboru, kde je spousta lidí starších, než jsem já a ke kterým jsem jako dítě vzhlížel.“

Co vlastně vedení souboru obnáší?

„Přípravu a vedení zkoušky. Většinou si teda nějakým způsobem dělíme povinnosti s Dorotou, přece jenom má v tom větší praxi a zkušenosti a z mého úhlu pohledu jí to jde podstatně líp, než mně, ale snažím se taky dělat některé věci po svém. Na organizační věci tady pořád je Martin, ten je ale se mnou většinou konzultuje.“

Co považuješ za největší problém pro samotný chod souboru?

„Těch problémů bych mohl vyjmenovat hned několik, ale dá se je shrnout jedním slovem: lidé. Jednak přístup a docházka na zkoušky, která je věřím ovlivněna i tím, že jsme už dlouhou dobu nedělali nic nového, ale to se zase těžko dělá, když nejsou lidi, hlavně chlapi. Navíc už dlouhou dobu k nám nepřišel nikdo nový, kdo by nás možná trochu nakopl. Je to takový začarovaný kruh.“

Kdo nebo co Ti nejvíce pomáhá s chodem souboru?

„Dorota a Martin Filipczykovi, beze sporu.“

Připadá Ti, že je čím dál menší zájem o folklor? Pokud ano, co je podle tebe příčinou?

„V dnešní uběhané době mají všichni málo času a spoustu zájmů. Folklor u nás, nejen v našem souboru, ale obecně ve všech místních souborech žije hlavně díky tomu, že v souborech bývá většinou dobrá parta lidí a zábava. Z lásky k samotnému folklóru to dělá hodně málo lidí. Samozřejmě je to i o těch lidech, ale často se pak ztrácí jakýkoliv vztah k folklóru samotnému.“

Nebojíš se, že by mohl u nás v regionu folklor zaniknout?

„Stát se to samozřejmě může, ale nemyslím si, že to bude v nejbližší době. Lidé u nás si většinou folklóru váží, i když ho třeba sami nedělají, takže si myslím, že to jen tak rychle nebude.“

Jak by jsi zhodnotil cestu souboru, kterou za celé období své existence ušel? Jakým směrem si myslíš, že se bude v dalších letech posouvat?

„To se mi těžko hodnotí, jelikož jsem to neviděl od samého začátku z první ruky, ale byli jsme na tom už značně lépe, než na tom jsme v současné době. Doufám, že se to do budoucnosti zase vrátí zpátky. A kam se budeme posouvat? To se zase těžko odhaduje. Hlavní bude, abychom se vůbec posouvali, protože zatím jsme z mého pohledu trochu uvízli na jednom místě a myslím si, že na tom taky mám svůj podíl.“

Tance jakých regionů má v repertoáru soubor Zaolzi a který je Tvůj nejoblíbenější, kterému dáváš přednost před ostatními?

„Místní górolské tance, ty už bohužel v poslední době trochu zanedbáváme, východní Slovensko – Zamutov, Suchá Hora – Podhale, Těrchová a cikánské tance. Oblíbený asi nemám, vždycky si rád zatančím to, co jsme už dlouho netančili.“

3.2 Górole z Mostów

V roce 1980 se skupina tanečníků působící od roku 1975 v rámci mužského folklorního sboru Gorol v Jablunkově, představila se svým prvním divadelním představením „Na pasiónku“. Tato událost je považována jako začátek fungování samostatného folklorního souboru Górole s hlavním místem působení v Mostech u Jablunkova. (Historie souboru Górole, 2020)¹⁰.

Původně soubor Górole spadal pod Polský kulturně-osvětový svaz v Mostech u Jablunkova. Od roku 1992 je však soubor samostatným právním subjektem. Prvním uměleckým vedoucím souboru byl Ondřej Niedoba (v letech 1980-1990). V tomto období byl primášem muziky Roman Martynek a Marek Cienciala. Po panu Niedobovi soubor převzal Alois Martynek (v letech 1990-2005). Za působení pana Martynka, se soubor dostal na vysokou úroveň a také získal na popularitě. (Vrzal, 2007, s. 28-29) Od roku 2005 až do roku 2018 převzal soubor pod svá křídla Marian Sikora. V současné době jej vede pan Tadeáš Kohut.¹¹

Tento soubor se zaměřuje především na folklor Slezských Beskyd, který prezentují ve scénických pásmech a mezi jednotlivými tanci jsou předváděny humorné scénky, které jsou inspirovány běžným životem na Góralii. Tanečníci si na sebe oblékají jen górolské kroje.

---

¹⁰ Górole [online]. Copyright ©, 2013 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <http://www.gorole.eu/historia.php>

¹¹ Rozhovor s vedoucím souboru Górole z Mostów panem Tadeuszem Kohutem, Mosty u Jablunkova, 2. března 2020

Taneční a hudební náměty soubor čerpá nejen z literatury, ale také od pamětníků a členů Polského kulturně-osvětového svazu. Pásma nesou názvy jako například: Na zabawie w zogónach (Hraní v záhonech), Kuźnia (Kovárna), Zabawa w karczmie (Hraní v hospodě), Cugym z Kónski do Mostów (Vlakem z Koňské do Mostů), Pochování basy, Górolski wiesieli (Gorolská svatba), Śmiergust (Pomlázka), Při muzyce. Diváci mají z těchto vystoupení nejen humorný zážitek, ale také mohou vidět, jak v tomto regionu v minulosti probíhal běžný život. Na jednotlivých programových pásmech můžeme vidět uměleckou práci členů vedení souboru. V minulosti si soubor nacvičil také tance Slovenských regionů Liptov a Horehron, pod vedením choreografa Jana Mračny. Tyto tance sloužily pouze jako vsuvka v programu u příležitosti jubilejního koncertu k oslavě dvacátého výročí fungování souboru. Tento jubilejní koncert se konal v roce 2000.

První choreografie, které vznikly, si tvořili členové Górolů sami, přičemž čerpali z knížek různých etnografů. V pozdější době se začal soubor obracet na pana Adama Palowského a donedávna na pana Michała Milerského, kteří dlouho působili jako choreografové toho souboru. V dnešní době se o choreografii souboru stará sám umělecký vedoucí souboru Tadeáš Kohut, který rovněž čerpá z různých knih, ale také z práce jeho předchůdců.¹²

Soubor navštěvuje v České republice mnoho festivalů, například Mezinárodní folklorní festival ve Strážnicích, Gorolski Świąto v Jablunkově, Koncert Świąteczny v Třinci. Velmi často vystupuje i na Slovensku a v Polsku. V Polsku se mimo jiné zúčastnil dvou Světových festivalů polských krajanských souborů v Rzeszowie a také osmi ročníků Týdne beskydského folkloru v Živci. Zde byli oceněni zlatým a stříbrným srdcem města Živec. Na mezinárodním folklorním festivalu v Zakopaném, kde postupně obdrželi v letech 1995, 1999 a 2002 stříbrnou a zlatou valašku, Cenu města Zakopaného a Cenu města Krakova. (Vrzal, 2007, s. 29). V roce 2007 obdržel soubor cenu ankety FOSKAR v kategorii nejlepší soubor roku, která je udělována každoročně fondem FOSKAR (Folklorní Ocenění Sólistů Kolektivů a Reprezentantů).(Vítězové ankety FOSKAR 2007, 2020)¹³ Tento soubor navštívil rovněž Francii, Rakousko a Maďarsko.

---

¹² Rozhovor s vedoucím souboru Górole z Mostów panem Tadeuszem Kohutem, Mosty u Jablunkova, 2. března 2020

¹³ Vítězové ankety FOSKAR 2007 [online citace]. 22. 3. 2020. Dostupné z: <https://hudba.proglas.cz/folklor/folklor-a-dechovka/vitezove-ankety-foskar-2007/>

V současné době má soubor 19 tanečníků, 9 žen a 10 mužů. Členové Górolů se scházejí každý pátek v PZKO v Mostech u Jablunkova, nebo v místní základní škole, kde mají taneční zkoušky.

Muzika, která tanečnický doprovod je v následujícím obsazení: dvoje až troje housle. Muzikanti hrající na housle je drží svým originálním způsobem. Houslista drží housle kolmo opřené o rameno a smyčec nedrží klasicky nad žabkou, nýbrž asi deset centimetrů směrem ke špičce. Dále horalská basa, která připomíná svým tvarem a velikostí violoncello, ale její barva tónu se blíží ke kontrabasu. Basu má hráč zavěšenou kolem krku, šikmo přes trup. Dle daných pásem se také ke hře využívají různé druhy píšťal a rovněž jsou využívány gajdy. V současné době má kapela toto obsazení: primášem kapely a jejím vedoucím je Radek Matuszny, na violu kontry hraje Jakub Bocek a na basu Daniel Baron.

Mimo jiné soubor také každoročně organizuje velmi oblíbenou Mezinárodní přehlídku folklorních souborů a lidových kapel, která je zakončena tradičním Gorolským balem (Horalským plesem). Tento ples se koná vždy první víkend v novém kalendářním roce. Na tuto významnou folklorní akci se sjíždějí nejen tanečníci a muzikanti z celého okolí a České republiky, ale také z Polska a Slovenska.

3.3 Jackové

Folklorní soubor Jackové vznikl v roce 1973, při kulturním domě v Jablunkově. Zakladateli tohoto souboru byli Boleslav Slováček a Karel Musiol. Boleslav Slováček je zpěvák, tanečník a dlouholetý vedoucí folklorního souboru Slezan. Do roku 1983 byl uměleckým vedoucím Jacků, poté jej vystřídal Petr Václavek. (Pazdera, 2016, s. 22)

V roce 1991 ztratil soubor možnost nacvičovat v jablunkovském Kulturním domě a jeho činnost musela být ukončena. V roce 1992 se několik bývalých členů rozhodlo o obnovení činnosti souboru a založili dětský soubor Malí Jackové, který spadá pod Dům dětí a mládeže a ZUŠ v Jablunkově. Nové seskupení souboru převzalo po bývalých členech krojové vybavení a také choreografii. Taneční a hudební náměty soubor čerpal z různých publikací, ve kterých je popisován taneční a písňový repertoár kraje, navíc jsou do programu přidány dětské hry a tance, které se neustále obnovují. Nově taktéž vznikla příprava pro děti od 5 do 10 let, pod vedením bývalé členky souboru Dany Mruzkové. Po pěti letech působení v souboru, její funkci vystřídala paní Libuše Mitrychová s dcerou Janou. (Vrzal, 2007, s. 26)

Po nějaké době zaniká starší část tanečníků, kvůli zdravotním důvodům vedoucího souboru. Na jeho činnosti navazuje příprava dětí, která přebírá název Jackové, pod vedením paní Dagmary Sikorové. Kvůli velkému zájmu se roku 2000 znovu obnovuje mladší složka tanečníků a vedení se ujímá paní Libuše Mojaková a Jarmila Krainová. Ve svém repertoáru měly děti hlavně tance obřadní, které byly spojeny s určitým ročním obdobím a tance řemeslnické (Tkač, Kovol, Švec). V roce 2005 se vedení souboru ujímá pan František Tichý s paní Janou Motykovou. V té době Jacky tvoří především děti od 7 do 15 let. Od roku 2006 funguje soubor pod záštitou DDM Jablunkov a je rozdělen na tři taneční složky – začátečníci, (zde se děti učí základním tanečním prvkům a písním) příprava a nejstarší Jackové. Nejstarší skupinu vedla paní Renata Klusová, společně se svojí dcerou Kateřinou a začátečnickou skupinu vedla po několik let paní Libuše Mitrychová společně s bývalými tanečnicemi souboru Kateřinou Bazgierovou a Marianou Byrtusovou. Přípravku měla na starost paní Šárka Kučerová s dcerou Vlastou, která byla rovněž dlouholetou tanečnicí Jacků. Na nějakou dobu převzal vedení přípravy člen muziky Pavel Motyka. Dalším vedoucím začátečníků a přípravy byla znovu Kateřina Bazgierová. (Mitrychová, 2013, s. 5-6)

V současnosti je vedoucí tanečního souboru paní Monika Lysková, která má na starost skupinu dětí od 7 do 10 let a také skupinu starší 10 let. Nejmladší taneční složku, děti do 7 let, vede Zuzana Čmielová. Momentálně tancuje v Jaccích asi 45 dětí a dalších 12 dětí hrajících na hudební nástroje tanečnický doprovází. Vedoucím kapelníkem dětské muziky je pan Jaromír Chlouba. Jejich repertoár tvoří tance polské, české a slovenské, které jsou spojeny v pásmo *Na trzoch miedzach* (Na třech mezích).¹⁴

Soubor pravidelně vystupuje na různých místních slavnostech, například na Slezských dnech v Dolní Lomné, na Gorolském Świątu v Jablunkově, také nesmí chybět vystoupení na festivalu Jackové dětem, který sami organizují. V minulosti také navštívili Ondrášovské slavnosti v Janovicích. Velmi často Jackové vystupují i u našich sousedů, v Polsku a na Slovensku. Podívali se také do Francie, kde reprezentovali svůj region a sklidili velký úspěch a dvakrát navštívili bulharské město Primorsko a chorvatské město Živogošće.

Jackové získali také mnoho ocenění. Pod vedením pana Tichého vyhráli 1. místo v taneční soutěži folklorních souborů v Zebrzydowicach v Polsku a také se zúčastnili přehlídky dětských folklorních souborů v Karviné, kde získali skvělé druhé místo. (Mitrychová, 2013, s. 5-6)

---

¹⁴ Rozhovor s vedoucí souboru Jackové paní Monikou Lyskovou, Jablunkov, 20. dubna 2020

Od roku 1999 tento folklorní soubor každoročně pořádá folklorní festival Jackové dětem. S myšlenkou zorganizovat tento festival přišel bývalý vedoucí pan František Tichý. Tato událost se koná většinou na Den dětí (1. 6.), protože jak vyplývá z názvu festivalu, je zaměřen především na mládež. Tato slavnost se koná ve stejném přírodním amfiteátru jako Gorolski Świąto. Cílem tohoto festivalu je představit mladým generacím lidovou kulturu tohoto regionu. V dopoledních hodinách se žákům místních základních škol představí Jackové se svým programem, poté přenechají pódium svým hostům. Celý tento program se opakuje i v odpoledních hodinách, kdy festival navštěvují především rodiče účinkujících a veřejnost.

3.4 Muzika Jackové

Muzika Jackové doprovázela taneční soubor od jeho vzniku. Od začátku působení Jacků kapelu vedl pan Zdeněk Parma, poté jej v jeho funkci vystřídal pan Leon Jeżowicz. Pan Jeżowicz vyučoval v Základní umělecké škole v Jablunkově a kapelu sestavoval ze svých žáků. Jak žáci postupně odcházeli na střední a vysoké školy, tak se členové muziky velmi často obměňovali. Stále si však udržovala své instrumentální složení, vždy zde hráli dva nebo tři první houslisté, jeden z nich byl primášem. Rytmickou složku tvoří kontrabas a dva nebo tři housloví kontráši. Celou kapelu doplňovaly sopránové, altové flétny a jedna či dvě zpěvačky. Do repertoáru muziky patří hlavně slezské skladby, které se zpívají v místním nářečí, ale občas kapela hrává i skladby jiných regionů Česka a Slovenska. (Vrzal, 2007, s. 26)

Za celou dobu svého působení natočila muzika několik CD, především s písněmi našeho regionu, Těšínského Slezska. V současné době svou hudbou zpřijemňují různé večírky, oslavy a svatby. Dnes má kapelu stále pod svou taktovkou pan Leon Jeżowicz. Nyní v muzice hrají: Ondřej Bazgier (první housle), který je ředitelem ZUŠ v Jablunkově, Lukáš Slowiaczek (první housle), Leon Jeżowicz (housle), Pavel Motyka (viola) a Petr Beránek (kontrabas). V současnosti fungují jako samostatná složka muzikantů, pod stejným jménem jako folklorní soubor Jackové. Soubor už nedoprovázejí.

Během své dlouholeté činnosti získala kapela také mnoho ocenění a úspěchů. V roce 1994, 1997 a 2000, dosáhli 2. místa v Celostátní soutěži lidových kapel v Břeclavi a Vysokém Mýtě. Na těchto soutěžích vystupovali s pásmem Za Jablunkovym. Toto pásmo se skládalo

z hrčavských písní a zahrnovalo skladby v rytmu Ověňžok¹⁵ a Kulany¹⁶. V roce 2003 a 2006 získala mladší generace muzikantů 2. a 3. místo v Havířově, kde se konalo krajské kolo soutěže lidových kapel. (Mitrychová, 2013, s. 12)

3.5 Nowina

Gorolská kapela Nowina byla založen v roce 1984 paní Krystynou Mruzkovou. Od svého založení byla kapelou Základní umělecké školy v Jablunkově a tvořili ji žáci, které paní Mruzková vyučovala. Nowina získala mnoho ocenění jak u nás tak i v zahraničí. Kromě ZUŠ kapela reprezentovala také Polský osvětově-kulturní svazek (PZKO) města Jablunkov. (Novotný, 2018, s. 47)

Obsazení muzikantů se často obměňovalo, až do roku 1999, kdy se jádro kapely usadilo a nahrálo svou první audiokazetu – Nowina. Od této doby kapela začala jezdit po koncertech do zahraničí a to hlavně do Polska. Stala se nejznámější gorolskou kapelou u nás. V roce 2003 byli oceněni v celostátní soutěži lidových kapel základních uměleckých školy ve Vysokém Mýtě. (Pazdera, 2016, s. 26-27)

V roce 1999 vydala kapela audiokazetu Nowina (Novinky). O dva roky později vydali své první CD s názvem Idóm Gorole (Jdou Gorole), které bylo nahráno v tomto složení: Peter Byrtus – I. housle a zpěv, Tomasz Martynek – I. housle, Helena Jakubik – II. housle, Maryla Nowak – II. housle, Adam Szczuka – viola, Marian Byrtus – housle a Maria Branna – housle, Jacek Branny – basetla. Pěveckou složku tvořila Małgorzata Lipowska, Dorota Martynek a Maria Byrtus. Následovalo další album s názvem Nowiny wóm niesymy (Noviny vám neseme), které bylo vydáno v roce 2003. Toto CD bylo zaměřeno na vánoční koledy. Posledním vydaným CD je Nowina w gospodzie (Nowina v hospodě), které bylo vydáno v roce 2005. (Nowina, 2020)¹⁷

Kapela působí dodnes a to nejen na Jablunkovsku. Doprovází také taneční soubory na celém Těšínsku (Bystrzyca, Górole z Mostów,...). Nowinu tvoří 5 až 6 muzikantů, vedoucím kapely a prvním houslistou je Peter Byrtus. Dalšími členy jsou Tomasz Martynek, Roman

---

¹⁵ Ověňžok je druh točivého a zemitého lidového tance. Tento tanec tančí smíšené dvojice, které jsou volně rozestavěny před muzikou. Je to jedna z nejstarších forem dvoudobých točivých tanců.

¹⁶ Kulany je zvláštní druh goralské polky. Tento tanec tančí rovněž smíšené dvojice v uzavřeném držení.

¹⁷ *Nowina gorolsko kapela* [online]. Copyright ©, 2010 [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <http://www.nowina.info/plyty>

Jakubek, Adam Szczuka a Marian Byrtus, kteří rovněž hrají na housle nebo violu. Na basetlu¹⁸ hraje Grzegorz Stopa.

3.6 Lipka

Folklorní soubor Lipka vznikl při Polské základní škole v Bukovci roku 1999. Jeho zakladatelkou byla paní Krystyna Mruzková. Na počest jejího dědy, Pavla Lipky, byl soubor pojmenován po něm. Zpočátku tvořila choreografii paní Danuta Motyka, v dnešní době s dětmi nacvičuje paní Gabriela Pazderová, které vypomáhají rodiče dětí a choreografii pro soubor vytváří paní Dana Milerská. Od počátku byla kapela spjata s výukou hry na housle na Základní umělecké škole v Jablunkově, kterou vyučovala paní Krystyna Mruzková. V této době bylo složení kapely následující: primáš (I. housle) – Chrystian Heczko, II. housle – Beata Dzik, Monika Wrona, kontry – Barbara Bulawa (housle), Lenka Zwyrtek (housle), basetla – Jakub Suchomel, zobcová flétna – Teresa Bulawa. Svým zpěvem kapelu doprovázely Alexandra Lipowska, Natalia a Anna Drong. Obsazení kapely se během let postupně obměňovalo. (Pazdera, 2016, s. 30)

První vystoupení kapely se uskutečnilo 25. 2. 2000 na patnáctiletém výročí kapely Nowina. V tomto roce se Lipka umístila na druhém místě v celostátním kole soutěže, Jaro přišlo k nám, v Orlové. Rovněž v tomto roce si poprvé zahrála na mezinárodním folklorním festivalu Gorolski Święto. Od tohoto roku se kapela na festivalu objevuje nepřetržitě. V roce 2006 vyhrála kapela finálové kolo 50 nejlepších lidových kapel ze základních uměleckých škol z celé republiky a o tři roky později také celostátní soutěž lidových kapel v Kyjově. Od roku 2010 přestala pracovat s tanečním souborem Lipka. V této době kapelu tvoří čtyři muzikanti a pět zpěvaček, střídajících se podle potřeby. Kapela doprovází folklorní soubory Olza a Zaolzi. V roce 2014 se kapela stala samostatnou čtyřčlennou kapelou. Dívčí pěvecký sbor vystupuje s kapelou jen ojedinele. Paní Krystyna Mruzková se stala již jen zakladatelkou a její místo vedoucího převzal primáš, Chrystian Heczko. (Kronika kapely Lipka)

V dnešní době kapela spadá pod organizaci PZKO v Jablunkově a tvoří ji tito čtyři hráči: Chrystian Heczko (I. housle, zpěv) – primáš a vedoucí muziky, Marian Mazur (II. housle, zpěv), Ondřej Pazdera (viola, zpěv), Vojtěch Pazdera (basetla, zpěv) a pět zpěvaček. Repertoár kapely tvoří především písně Slezských Beskyd, písně polských

---

¹⁸ Basetla je smyčcový nástroj, napodobenina violoncella, malá basa, basička. Je poupravená k potřebám gorolské kapely, má jen tři struny (ladění: D, d1, a). Hraje se na ni kontrabasovým smyčcem.

a slovenských regionů (Terchová, Zamutov, Podhale, Żywiec) a téměř celého Karpatského oblouku.

Za období své existence natočila kapela několik CD. V roce 2006 vydala své první CD pod názvem *Śpiwajónco Lipka (Zpívající Lipka)*. Druhé album kapely vzniklo v roce 2010, které je zaměřeno především na koledy, pod názvem *Idymy tu idymy (Jdeme tady jdeme)*. (Novotný, 2018, s. 45) Roku 2015 vydala kapela další CD s názvem *W jednym kole (V jednom kole)* a minulý rok natočila CD *Kapela Lipka na granicy (Kapela Lipka na hranici)*.

V dnešní době kapela pořádá akustické koncerty v menších sálech a klubech, prezentuje svůj region na oficiálních festivalech a koncertech a také je můžeme slyšet na tanečních zábavách, plesech, svatbách či oslavách. Kapela každoročně na Štědrý den uskutečňuje takzvané *Kolyndowani (koledování)*, kdy navštěvuje známé a přátele a „zvěstuje lidem radostnou zprávu“. Lipka tvoří vlastní lidové kompozice, hrají známé lidové písně v tradiční i novátorské hudební úpravě, ve které vzniklo i jejich poslední album. Spolupracují také s Těšínským divadlem, se kterým předvedli dvě představení – *Rajska jabłonka* a *Powsinogi beskidzkie*. Toto představení získalo speciální cenu v celostátní polské soutěži *Inscenizace klasických titulů polské literatury – Živá klasika*. (Kapela Lipka, 2020)¹⁹

V roce 2008 se kapela, společně se souborem Olza zúčastnila folklorního festivalu polonistických souborů v Rzeszowie v Polsku. Tento festival se koná jednou za tři roky a trvá celý týden. Je to jedna z největších folklorních akcí v rámci polských menšin žijících v zahraničí. Rovněž v tomto roce byla kapela Lipka jedinou živou kapelou na festivalu. V dalších letech (2011 a 2014) měla aktivní podíl na finálové kreaci, na které doprovázela asi tisíc účinkujících. V roce 2010 se Lipka zúčastnila návštěvy polského prezidenta Lecha Kaczyńského v Praze a o rok později se představila novému polskému prezidentovi Bronisławowi Komorowskiému. Od roku 2012 kapela doprovází folklorní soubor Zaolzi a o rok později se společně se souborem vydává na festival do Turecka. V roce 2015 získala Lipka jako cenu, zájezd na Sibiř do města Yakutsk, kde se účastnila jako host dětského folklorního festivalu a v tom samém roce také dvakrát navštívila Francii. (Pazdera, 2016, s. 42-43)

---

¹⁹ *Kapela Lipka* [online]. Themelsle, 2019 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <http://www.kapelalipka.cz/>

3.6.1 Rozhovor s primášem kapely Lipka²⁰

Rozhovor s primášem kapely Lipka – Chrystianem Heczkiem.

Chrystian se narodil 2. května 1989 v Třinci. Vystudoval na Jagellonské univerzitě v Krakově, obor evropské právo. V současné době tvoří webové stránky v oděvním průmyslu. Absolvoval Základní uměleckou školu v Jablunkově hrou na housle u paní Krystyny Mruzkové. Od založení kapely je jejím primášem, v dnešní době také vedoucím této muziky. Chrystian se zúčastnil mnoha pěveckých soutěží, jak u nás tak v Polsku. Jeho styl hry na housle je velmi osobitý, protože se v jeho hře vyskytuje přemíra trylků. Tento způsob hry uplatňují hlavně primáši z oblasti Podhale.²¹

Kdo tě vedl ke hře na housle a jak ses dostal k folkloru?

„Hlavním důvodem byli rodiče, kteří mě přihlásili do Základní umělecké školy v Jablunkově. V 7. třídě na Základní škole se to zvirtlo a rodiče mě nemuseli nutit hrát, objevil jsem krásu folkloru sám.“

Kdo tě vyučoval hře na nástroj?

„Od začátku mě učila paní Krystyna Mruzková, která nás všechny folklorem „nakazila“.“

Jaké byly Tvé začátky v kapele?

„Začínal jsem v souborové hře, kde jsem hrál první housle. V pozdější době jsme hráli taky na radovánkách a různých koncertech pořádaných školou.“

Na jaký zážitek s kapelou nejraději vzpomínáš?

„Hrajeme asi 100 koncertů ročně. Těžko se mi vybírá z tolika zážitků jeden konkrétní. Celé je to pro mě jeden dlouhý příběh.“

Vzpomněl by sis na Tvé první vystoupení s Lipkou?

„Tak to si rozhodně nevzpomínám. Bylo to už před dávnou dobou.“

---

²⁰ Rozhovor s primášem kapely Chrystianem Heczkiem, Písek, 20. dubna 2020

²¹ Podhale (Podhalí) je oblast jižního Polska, která je ohraničena Vysokými Tatrami (jih), pohořím Gorce (sever), Oravou (západ) a polskou oblastí Spiš (východ).

Na který zájezd s vaší kapelou nejraději vzpomínáš?

„Určitě to byl zájezd na Sibiř v roce 2015. Účastnili jsme se zde jako hosté dětského folklorního festivalu.“

Co vlastně vedení kapely obnáší?

„Je to hlavně hodně telefonování a mailování. Na koncerty musím také vybrat repertoár, takže i veškeré nápady.“

Jsi vedoucím kapely Lipka, jaké byly pro tebe začátky?

„Naší vedoucí byla asi do roku 2014 paní Krystyna Mruzková. Od té doby jsem to tak nějak automaticky přebral já, jako pomyslnou kapitánskou pásku.“

Co považuješ za největší problém pro samotný chod kapely?

„Za asi největší problém považuji to, že se s tím člověk neuživí.“

Máš ve folkloru někoho, kdo je tvým vzorem?

„Kdysi to asi byli moji starší kolegové, které také vyučovala paní Krystyna Mruzková. V současnosti to vnímám regionálně a inspiraci hledám v dané lokaci jako celku.“

Připadá Ti, že je čím dál menší zájem o folklor? Nebojíš se, že by mohl zaniknout?

„Velmi často se pohybuji v sociální folklorní bublině, takže si myslím, že zájem o lidovost získává na významu. Rozhodně se nebojím, že by folklor mohl zaniknout.“

Jak by jsi zhodnotil cestu kapely, kterou za celé období své existence ušla? Jakým směrem si myslíš, že se bude v dalších letech posouvat?

„Děláme specifickou věc. Je to na delší povídání, ale určitě se dá zlepšovat ve hře, technice, zpěvu a ve znalostech. Nicméně posouvání se ve folkloru trochu vnímám jako tvorbu World Music a chci zůstat autentický. Baví mě i moderní fúze i tradiční pojetí, ale v rámci toho co prezentujeme, chceme být na oficiální vystoupení tradiční.“

Popsal by si mi současnou situaci Lipky?

„Každý víkend, pátek, sobota i neděle v terénu s nástroji.“

3.7 Gorol

Gorol je mužský pěvecký sbor, který působí v místním okruhu Polského kulturně-osvětového svazu v Jablunkově. Tento chór působí od roku 1947 a prezentuje především písňový a obřadní folklor Těšínského Slezska. (Štika, 2003, s. 38)

První vystoupení toho sboru se konalo 10. ledna 1948 na Mickiewiczowie večeru v Jablunkově. Od začátku jeho působení až do roku 1957 jej vedl dirigent Karol Heczko, díky kterému sbor nabyl velmi vysokého uměleckého stupně. V nadcházejících letech se na postu dirigenta vystřídali tito muži: Józef Mazur, Jerzy Drózd, Józef Firla, Gustaw Słowik, Władysław Winkler, opět Karol Heczko a Wilhelm Słowiacek. Rok 1963 byl pro Goroly převratným. Na místo dirigenta stanul dlouholetý člen souboru Bogusław Stonawski. Pod jeho vedením chór zpíval asi 13 let, poté rezignoval ze své funkce. V roce 1997 vedl sbor Andrzej Mozgała a od roku 2004 absolventka Slezské univerzity v Těšíně, Katarzyna Siwiec. (Historie sboru Gorol, 2020)²²

Tento sbor, který funguje již přes 70 let, uspořádal mnoho koncertů. Od roku 1965 každoročně vystupuje ve Visle na největší folklorní události v Polsku, Týden beskydské kultury, která je zakončena Gorolskim Świątem. Gorol se v letech 1984, 1994, 2000 a 2006 účastnil Světového festivalu polských sborů v Koszalinu, v roce 1987 koncertovali ve Varšavě a v letech 1998 a 2004 navštívili polské město Toruń. Soubor nevystupuje jen v České republice nebo Polsku. V červnu roku 1996 koncertovali v Bělorusku a v Litvě a v roce 2004 se zúčastnili mezinárodního festivalu sborů v Argos – Orestiko v Řecku. (Mužský sbor Gorol, 2020)²³

---

²² Gorol [online]. WordPress, 2020 [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: <http://www.gorol.cz/historia-choru/>

²³ Chór Męski Gorol [online]. WordPress, 2020 [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: http://www.pzkojablonkow.cz/?page_id=97

4. Třinec

Město Třinec leží na východě České republiky, v těsné blízkosti polských hranic a je obklopen horami Moravskoslezských Beskyd. Dominantou města je Javorový vrch s nadmořskou výškou 1031 m n. m. Také na tomto území protéká řeka Olza, která měla v minulosti hlavní vliv především na ekonomický rozvoj tohoto města. Třinec je rovněž součástí okresu Frýdek-Místek a Moravskoslezského kraje. Po Jablunkovu je to druhé nejvýchodnější město České republiky. Jednou z velmi vzácných událostí, která se na tomto území stala, bylo založení Třineckých železáren.

4.1 Historie města

První zmínka o městě pochází z 15. století. Podrobnější zprávy o městě jsou z roku 1799, kdy Albert Sasko-těšínský Třinec koupil a přiřadil jej ke kmenovému jmění Těšínské komory. Díky velkému výskytu vápence a železné rudy zde byly založeny v roce 1839 Třinecké železářny. V roce 1847 město získal kníže Albrecht a v roce 1851 založilo vedení železáren vlastní školu. Hlavní vliv na rozvoj železáren měla také železnice. Od roku 1871 zde byl zahájen provoz Košicko-bohumínské dráhy. Postupně se zde počet obyvatel navyšoval, lidé se do města začali stěhovat za prací. V roce 1872 byla zahájena výstavba první dělnických kolonií Olza a Borek. Na konci 19. století byly železářny největší hutí Těšínské komory (Wawreczka, 1997, s. 7)

Na základě rozhodnutí ze dne 28. července 1920 Nejvyšší spojenecké rady ve Spa, byl vyřešen spor o rozdělení Těšínska. Před touto událostí bylo Třinecko na polské straně. Území severně od řeky Olzy připadlo Polsku a Československu jižní část s Košicko-bohumínskou dráhou, uhelným revírem a třineckými hutěmi. V roce 1924 byla v Třinci otevřena budova české měšťanské školy Petra Bezruče a v roce 1931 se stal Třinec městem. (Historie města Třinec, 2020)²⁴

V dnešní době můžete v Třinci navštívit muzeum Třineckých železáren a města Třince. V místní Werk aréně se každoročně odehrávají extraligové zápasy v hokeji nebo další sportovní akce jako je Beskydská laťka.

---

²⁴ *Třinecity* [online]. WEBHOUSE®, 2020 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.trinecko.cz/1901-1945/d-25839/p1=24793>

4.2 Kroj

Centrální část Těšínského Slezska obývali Valaši. Živili se hlavně zemědělstvím, chovem dobytka, pěstovali různé druhy obilovin, brambory a len. Vyrábělo se zde plátno, které se následně bělilo, oblíbené bylo také tkalcovství. (Dembiniok, 2010, s. 47) Kolem města Těšina se nosil tzv. těšínský kroj, který je odvozen z renesančního oděvu těšínských měšťanek.

Těšínský kroj mužů se nezachoval v původní podobě, byl pouze zrekonstruován. Tento kroj se skládal z galat (kalhoty), košile, brucleku (vesta), špencru, což byl krátký kabátek bez šosů, pláště, klobuku (klobouk), páseku a bot poloků (polské boty). (Nepokojová, 2006, s. 25)

Kalhoty se nosily soukenné, tmavě modré barvy, byly přiléhavé a stahovaly se širokým na tři prsty koženým opaskem, který se několikrát obtáčel kolem pasu. Kalhoty se zastrkávaly do tzv. poloků, což byly vysoké, kožené „polské boty“. Na bílou plátěnou košili s úzkým límečkem si oblékali tmavomodrou, šedomodrou nebo černou soukennou vestu, čili bruclek. Bruclek zdobilo červené lemování a jedna nebo dvě řady stříbrných nebo rohových knoflíků. (Dembiniok, 2010, s. 51)

V chladnějším období se na vestu oblékal barevně sladěný špencer, který byl podšitý vlněnou látkou. Měl dlouhé rukávy a stejně jako bruclek měl jednu nebo dvě řady stříbrných knoflíků. Na špencer se oblékala nejluxusnější část oděvu, plášť. Nosil se přehozený přes ramena a byla to tmavě modrá soukenná pelerína bez rukávů, která sahala až ke kotníkům. Nosil se jen v opravdu chladných dnech a zapínal se na koženou pentli a kneblík, což je kolík na řemínku. Kroj doplňoval válcovitý klobouk se širokou krepou a měl sametovou stuhu s kovovou sponou. (Těšínský kroj, 2020)²⁵

Ženský kroj tvořily bílé vyšíváné kabotki (halenky), nebo svátečnější košulky. Byly ušité z bílého plátna, zdobené jemnými rostlinnými motivy vyšívanými dírkovou a plochou technikou. Výšivku v pozdější době nahradila úzká paličkovaná krajka. Košilka byla zdobena stojáčkem s úzkou krajkou a zapínala se na malé knoflíčky. (Těšínský ženský kroj, 2020)²⁶

---

²⁵ *Těšínský kroj* [online]. WEBHOUSE®, 2020 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.ic-tesin.cz/tesinsky-kroj/ms-1573>

²⁶ *Lidové kroje severovýchodní Moravy* [online]. jeja.cz, 2012 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.cesky-dialog.net/clanek/2671-lidove-kroje-severovychodni-moravy-kroj-nizinne-casti-tesinskeho-slezska-orlovsky/>

Jako spodní prádlo ženy nosily úzkou bílou ciasnochu (spodnici) na dvě ramínka. Na kabotek a spodnici si oblékaly sukni, která byla na dolním okraji lemována modrou stuhou. Vrchní část kroje tvořil korzet, tzv. životek, který byl bohatě vyšíváný a zdobený stříbrnými háčky. Přes sukni a se vázal naskládaný fortuch (zástěra), převázaný v pase širokou stuhou.

Těšínské svobodné dívky chodily prostovlasé. Vlasy si nad čelem rozdělávaly pěšinkou a splétaly je do varkoče (copu), který byl ozdoben barevnou stuhou. Vdané ženy si sčesávaly vlasy dozadu, do uzlu. Na hlavu se dále nasazoval bílý tylový čepce a na něj šátek, vázaný vzadu na tzv. pidlo. Čelní krajce, která byla viditelná pod přiléhavým šátkem, se říkalo koronka. Celý kroj zdobily stříbrné ozdoby – sponky, řetízky, háčky a pásy. (Dembiniok, 2010, str. 51)

Na nohou nosily bílé pletené punčochy a vysoké, kožené, šněrovací boty s podpatkem. V dnešní době mají tanečnice, které vystupují v těšínském kroji bílé silonky a nízké černé střevíce. Celý kroj doplňovaly stříbrné ozdoby – sponky, řetízky a pásy. Starší ženy i muži nosili kroje spíše v tmavších barvách.

V chladnějších obdobích ženy oblékaly kabátky a v zimě kožíšky nebo vlnáky (hacky), tj. vlněné šátky s třásněmi. (Těšínský ženský kroj, 2020)²⁷

Těšínský kroj nosili především obyvatelé města Třinec. V okolních obcích se nosily kroje gorolské.

---

²⁷ *Lidové kroje severovýchodní Moravy* [online]. jeja.cz, 2012 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.cesky-dialog.net/clanek/2671-lidove-kroje-severovýchodni-moravy-kroj-nizinne-casti-tesinskeho-slezska-orlovsky/>

5. Třinecké soubory a kapely

5.1 Bystrzyca

Obec Bystrzyca se nachází v okrese Frýdek-Místek v Moravskoslezském kraji, v podhůří Velké Čantoryje a Velkého Stožku. Bystrýcí protéká řeka Olza.

Folklorní soubor Bystrzyca byl založen roku 1984 při místní organizaci PZKO. Jeho zakladateli byli manželé Maria a Leonard Podzemní, s vedením souboru jim rovněž pomáhala dcera Dagmar. Tento soubor působí pod organizací PZKO v Bystrici. (Bartnicki, 2009, s. 32)

Soubor byl od počátku veden manželou Podzemnými. Po smrti zakladatelky v roce 2003, je stále veden panem Leonardem Podzemným se svou dcerou Dagmar. Od roku 2006 se stali vedoucími manželé Eva a Michal Nemeč. V roce 2017 se hlavní vedoucí souboru Bystrzyca stala slečna Renata Poloková. Manželé Nemčovi jsou jí stále nápomocni. Tréninkové přípravě souboru se věnuje slečna Dorota Cymorek, která se specializuje na techniku klasického tance a na polské národní lidové a regionální tance.

Repertoár souboru tvoří především tance a písně místního regionu – gorolské tance. V jednotlivých pásmech, můžeme vidět zachování lidových tradic a zvyků. Ve svém repertoáru mají také tance z Polska – Krakow, Rzeszow, Żywiec, Podhale a polské národní tance jako je kujawiak, oberek, mazur, krakowiak a polonéza (pět národních tanců Polska). Dále také tance české – česká polka a tance z Valašska, slovenské tance z regionů Myjava, Zemplín, Parchovany a Zamutov. Repertoár doplňují i tance maďarské, rumunské i ukrajinské. Soubor v plesové době každoročně vystupuje se svými speciálními choreografiemi scénických, moderních či standardních tanců – charleston, grease, cancan, flamenco, country atd.

Choreografie gorolských tanců pro soubor vytvořili manželé Milerští a Eva Nemcová, tance z Krakowa utvořila paní Elżbieta Kornaszewska, tance města Żywiec choreografka Dagmar Laryczová (Podzemná). Regiony z východního Slovenska zformovali manželé Nemčovi a vedoucí souboru Renata Poloková, která rovněž utvořila choreografii valašských tanců.²⁸

Folklorní soubor Bystrzyca má také svou vlastní krojovnu, o kterou se stará bývalá tanečnice tohoto souboru Markéta Pírková. V krojovně jsou jak gorolské kroje, tak kroje

---

²⁸ Rozhovor s vedoucí souboru Bystrzyca Renatou Polokovou, Bystrzyca, 28. dubna 2020

z regionu Prachovany, Zemplín, Myjava a mnoho dalších potřebných pro vystoupení tanečníků. Dále také polské šlechtické a polské historické kroje. V neposlední řadě také kroje potřebné ke scénickým tancům v plesové sezóně.

Soubor Bystrzyca se účastní mnoha festivalů jak u nás, tak v zahraničí. Každoročně se účastní festivalu Gorolski Świąto, Týdne beskydské kultury, Koncertu Świątecznego v Trinci a Mezinárodního Svatojánského festivalu v Bystřici. Od roku 2008 jsou spoluorganizátory tohoto festivalu. Vystupovali také na Světovém festivalu polských folklorních souborů v Rzeszowie, Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnicích a v roce 2017 se zúčastnili Folklorního festivalu ve Východné na Slovensku, kde vystupovali v rámci vystoupení všech regionálních souborů. Svým folklorem se chlubí nejen v Polsku a na Slovensku, ale také navštívili Francii, Německo, Litvu, Turecko, Makedonii a Černou horu.²⁹

Tento folklorní soubor je mezigeneračním tělesem čítajícím od roku 1984 asi 60 členů, kteří se každých pět let společně setkávají při příležitosti oslav výročí souboru. Aktuální taneční složku tvoří generace ve věku 16 až 26 let. Jedná se o skupinu 20 až 25 členů.

Soubor je doprovázen akordeonistou Janem Kubeczkou a od roku 2014 kapelou Bezmiana, která hraje ve složení Adam Martynek – primáš kapely, I. housle, Jakub Kaleta – II. housle, Marian Kluz – viola a Jan Kowalczyk – basetla.

5.2 Łączka

Dětský folklorní soubor Łączka (v překladu Loučka) byl založen roku 1964 paní učitelkou Annou Wałach, která učila na místní polské základní škole v Bystřici, při které tento soubor vznikl a působí dodnes. V roce 1971 byla vytvořena skupina starších dětí, se kterými pracovala paní Marie Podzemná asi do roku 2002. Od roku 1971 se aktivita souboru rozdělila mezi dvě skupiny. (Bartnicki, 2009, s. 29) Přibližně rok vedla soubor dcera paní Marie Podzemné, Dagmar Podzemná. Po ní převzala vedení Monika Byrtusová, která vedla starší skupinu tanečníků až do roku 2012. V současnosti soubor vedou paní Eva Nemcová společně s Alicí Twardzikovou.

Tento folklorní soubor se stal velmi známým dětským souborem celého Zaolzí. Účastní se mnoha soutěží, konkurzů a festivalů. V roce 1981 získal soubor 1. místo se svým pásmem „Zabawa w wesele“ na Okresní soutěži dětí a mládeže o starostův pohár ve

---

²⁹ Rozhovor s vedoucí souboru Bystrzyca Renatou Polokovou, Bystřice, 28. dubna 2020

Frýdku-Místku. O dva roky později zde získal soubor místo druhé s pásmem „Na bystrzyckim jarmaku“ (Na bystrickém jarmarku) a v roce 1984 znovu druhé místo. V roce 1986 začala při souboru působit dětská kapela pod vedením Jana Kubiczky. Od této doby začíná soubor nabírat na popularitě. V tomto roce vyjela Łączka poprvé za hranice a to na Světový festival polských souborů v Rzeszowie v Polsku. (Jachnická, s. 39-40) V roce 2019 získala mladší část tanečníků první místo na krajské přehlídce a na pěvecké soutěži Těšínských lidových písní získali rovněž první místo.

Łączka má ve svém repertoáru hlavně tance a písně z okolí Goralie, ale rovněž folklor český a slovenský. Vedoucí čerpají choreografie z literatury, od svých předchůdců nebo z vlastních zkušeností. Čerpají ze starších choreografií paní Podzemné a také spolupracují s choreografkou z Polska s paní Annou Waclawik. Soubor se rovněž účastní mnoha místních festivalů a folklorních akcí, jako je například Festival PZKO, Gorolski Święto, Koncert Świąteczny nebo také Světového festivalu polských souborů v Rzeszowie. Dále vystoupil na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnicích. Podívali se také do Německa nebo Litvy.

V současnosti tanečníky doprovází pan Jan Kubiczka se školní kapelou Gróniczek. V souboru Łączka momentálně tancuje asi 70 dětí v rozmezí od 1. do 9. třídy. Pásma, které v dnešní době soubor tancuje, má tyto názvy – Na pasiónku (Na pastvě), Przygotowani na śmiergust (Přichystání na pomlázku), O owcach, koziczkach i wilku (O ovcích, kozičkách a vlku), Jak Haniczka kapuste straciła (Jak Hanička ztratila zelí), aj.³⁰

5.3 Oldrzychowice

Oldřichovice je malá vesnička ležící poblíž Trince. Nedaleko od této vesnice se vztýčuje hora Javorový, která je dominantou celého města.

Počátky folklorního souboru Oldrzychowice se datují kolem roku 1979, kdy z iniciativy oldřichovického Klubu mladých a Janiny Opluštilové vznikl taneční soubor působící při PZKO v Oldřichovicích. (Oldrzychowice, 2020)³¹

V souvislosti s činností Oldrzychowic jsou uváděna hlavně jména těchto moderátorů, vedoucích a choreografů: Janina Wojnar, Urszula Zawada, Halina Szlar, Janina Kantor,

---

³⁰ Rozhovor s vedoucí souboru Łączka paní Alicí Twardzikovou, Bystřice, 28. dubna 2020

³¹ ZT *Oldrzychowice* [online]. ©2018 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://zt-oldrzychowice2.webnode.cz/historia%20zespo%c5%82u/>

Renata Koch, Bogdan Kotas a Marek Grycz. Členové této skupiny, jsou přesvědčení, že na jejich práci dohlíží nebeský pastýř. Podle legendy běhal tento pastýř po nebi a v ruce držel malou fujarku. Jednoho dne však zakopl o sluneční paprsek a fujarka mu vypadla z rukou a spadla do beskydské vesnice Oldřichovice. Tento dřevěný nástroj vrostl do země a zapustil své silné kořeny a začal se rozvíjet. Z tohoto nebeského předmětu se zrodil regionální soubor písní a tanců Oldrzychowice. (Bartnicki, 2009, s. 46)

Z počátku měla skupina kolem šesti párů a v tehdejší době se věnovala tancům moderním. Na počátku 80. let se stala novou vedoucí paní Halina Szlaurová. Ta zapojila do souboru i školní mládež a od této chvíle se začali společně zaměřovat spíše na tance folklorní. V roce 1989 vystoupili Oldrzychowice se svým prvním programem „Szkubaczki“ (škubačka) na Přehlídce souborů PZKO. Nedlouho poté odjeli na Světový festival folklorních souborů do Rzeszowa. V letech 1992 až 1994 došlo k přerušení činnosti souboru, kvůli rodinným povinnostem tanečníků. V té době se členové Klubu mládeže, Marek Grycz, Bogdan Kotas a Renata Adamková rozhodli znovu soubor oživit a v roce 1994 zde začaly tancovat děti z místní školy. Někteří z nich jsou členy dodnes. V roce 2005 se rozhodla paní Janina Kantor utvořit mladší skupinu souboru, Młode Oldrzychowice (Mladé Oldřichovice), ve které tančily děti ve věku 6 až 10 let. Ty se v roce 2015 spojily se souborem dospělých. Nejmladší skupina Małe Oldrzychowice (Malé Oldřichovice) byla založena v roce 2012 s vedoucími Agátou Gutovou, Janinou Kokotek a Radkem Lačným. I tyto děti se v dnešní době představují jako část Oldrzychowic. (Grycz, 2019)

V minulosti soubory vedli: Janina Opluštiová, Urszula Waclawiková, Jarek Siedlok, Janina Kantorová, Renata Czaderová, Alena Gryczová, Renata Adamková, Bogdan Kotas a Renata Schmitová.³²

Oldrzychowice prezentují tradice svých předků, ve svých vystoupeních uvádějí tance, lidové zvyky a rituály beskydských horalů a také těšínského regionu. Ve svém repertoáru mají mimo to i tance moravské, kašubské, horehronské, těrchovské a valašské.

Soubor má na svém kontě mnoho ocenění, v roce 2008, 2010, 2014 a 2016 získali Zlaté Żywiecke srdce a v roce 2006 a 2019 srdce bronzové. Na Mezinárodním festivalu gorolského folkloru v Zakopaném v roce 2008, získali stříbrné místo. Každoročně získává nejvyšší místa na festivalu Złoty Kłos v Zebrzydowicach a v letech 2006 a 2008 se stali

---

³² Rozhovor s vedoucí souboru Oldrzychowice paní Janinou Kokotkovou, Oldřichovice, 9. března 2020

laureátem plebiscitu „Tacy jesteśmy“ a vítězem sošky „Złoty Jestem“. V roce 2014 získali cenu Oskara Kolberga. (Oldrzychowice, 2020)³³

V současnosti se soubor dělí na Oldrzychowice Dziecka (děti 5 až 12 let) a Oldrzychowice. Dětský soubor je pod vedením paní Doroty a Janiny Kantorové. Soubor dospělých vede Halina Szlaurová, která tvoří tanečnickům choreografii, Janina a Krzysztof Kokotkovi, Agata Gutová a samozřejmě Marek Grycz.³⁴

Oldřichovické soubory se pravidelně účastní Týdne beskydské kultury, Festivalu polských goralů v Żywcu nebo vystupují na Gorolskim Świątu, Koncertě Świątecznym, na Folklorním festivalu ve Východné na Slovensku a také na Mezinárodním festivalu ve Strážnicích. Mimo to zavítali také do Litvy, Maďarska, Francie, Bulharska, Itálie nebo Lotyšska. (Grycz, 2019)

K tanci souboru hrají kapely Oldrzychowice pod vedením pana Romana Jakubka nebo 4 Smyki s primáškou Jolou Sikorovou.

---

³³ ZT *Oldrzychowice* [online]. ©2018 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://zt-oldrzychowice2.webnode.cz/historia%20zespo%c5%82u/>

³⁴ Rozhovor s vedoucí souboru Oldrzychowice paní Janinou Kokotkovou, Oldřichovice, 9. března 2020

6. Vybrané kulturní akce a slavnosti na Jablunkovsku a Třinecku

Prvním a nejstarším festivalem, který na tomto území vznikl je bez pochyby Gorolski Święto. Další neméně známý je festival Slezské dny, po kterém vznikla Mezinárodní přehlídka folklorních souborů a lidových kapel spojená s plesem, takzvaný Gorolski bal. Po celý rok tato folklorní setkání lákají lidi nejen z Jablunkovska a Třinecka, ale i ze vzdálených koutů naší republiky a zahraničí. Každá z těchto událostí je něčím specifická, Gorolski Święto se zaměřuje především na goralský folklor, Národopisné slavnosti Slezské dny v Dolní Lomné se specializují hlavně na představení folkloru z celého Slezska a na Gorolskim balu, který se koná první víkend v novém kalendářním roce, můžeme vidět velmi kvalitní soubory a kapely ze Slovenska, Polska a České republiky. Také návštěvníci této přehlídky a bálu se jej účastní v krojích svého kraje či regionu.

6.1 Gorolski Święto

Folklorní festival Gorolski Święto (Horalský svátek) je druhým nejstarším folklorním festivalem v České republice. První ročník se uskutečnil 12. září 1948 a předznamenal velmi úspěšnou etapu, která pokračuje až do dnes. Název pro tento významný svátek vytvořil místní učitel, kulturní a veřejný pracovník pan Karol Piegza, který byl v té době také ředitelem místní skupiny PZKO. (Štika, 2003, s. 34.) Tento festival má své kořeny v takzvaném Świętu Gór (svátku hor), což byl obvyklý svátek jablunkovských goralů. (Pazdera, 2016, s. 23)

Původním záměrem tohoto festivalu byla prezentace folklorních souborů z Jablunkovska. Od padesátých let zde byly pozvány soubory PZKO z celého Těšínska a od poloviny šedesátých let také soubory z Čech, Moravy, Slovenska a Polska. Díky své specifické atmosféře, se tato slavnost stala významnou nejen po celé České republice, ale také v Polsku a v dalších evropských zemích. (Mitřengová, 2006, s. 19)

Hlavním organizátorem festivalu jsou členové skupiny PZKO v Jablunkově. Festival se koná vždy první srpnový víkend, v přírodním amfiteátru v Městském lese. Do roku 1969 probíhala tato slavnost jen v neděli, ale při stále narůstajícím počtu účinkujících a také velké oblibě návštěvníků se rozšířil na tři dny, od pátku do neděle. V pátek probíhá zahajovací program pod názvem „Nie jyny z naszi dzichy“. Prezentuje se zde hlavně původní hudba Beskyd v podání tradičních lidových kapel, zpěváků a hudebníků hrajících na archaické a unikátní nástroje. Poté následuje „Muzykula“. Pod tímto pojmem si můžete představit

muzicírování u ohně. (O festivalu Gorolski Święto, 2020)³⁵ Sobota je věnována hlavně mládeži. V tento den zde účinkují hlavně dětské a mládežnické soubory ze zdejšího okolí a svými scénickými projevy představují návštěvníkům typický život na Goralii. Celý sobotní program je ukončen tradiční večerní zábavou. Neděle začíná dopoledním setkáním na radnici v Jablunkově. V rámci festivalu se v dopoledních hodinách uskutečňuje v místním farním kostele bohoslužba. Poté se všechny soubory a kapely prezentují na Mariánském náměstí. V pravé poledne odtud vychází průvod krojovaných účinkujících a alegorických vozů, který prochází celým centrem města až do Městského lesa. Nedělní program v amfiteátru je rozdělen na tři části. V první, tzv. Jablunkovské, vystupuje sbor Gorol a další soubory z okolí Jablunkova, ve druhé části, tzv. Těšínské, především soubory z PZKO, ale i české soubory. Poslední část, třetí, je věnována zahraničním hostům.

V roce 1990 nabylo Gorolski Święto ještě větší prestiže. Festival byl v té době zařazen do tzv. Týdne beskydské kultury (TKB)³⁶. Díky tomuto členství přijíždějí do Jablunkova soubory z celého světa. Zavítaly zde lidové soubory z Izraele, Gruzie, Turecka, Číny, Mexika, Holandska, Rumunska, Francie atd. Na tomto festivalu se objevily také světově známé soubory, jako třeba umělecký soubor Lúčnica z Bratislavy, nebo soubor písní a tanců Śląsk z Polska. V průběhu let, zde tyto soubory účinkovaly již několikrát. (Vrzal, 2007, s. 19)

Po prvním ročníku toho festivalu vznikl při skupině PZKO folklorní soubor Gorol, který je od roku 1950 spoluorganizátorem Gorolskiho Święta. Symbolem této akce se stali také lidoví vypravěči a baviči, kteří na festivalu vystupovali každý pod svým pseudonymem. Většinou to byli zpěváci, působící v souboru Gorol. Prvním dosti významným bavičem a také moderátorem celého programu byl pan Władysław Niedoba, který vystupoval pod pseudonymem Jura z pod Grónia. Dalšími osobnostmi Gorolskiho Święta byli vypravěči a humoristé Alojzy Ligocki (pseudonym Michoł), Ludvik Cieniala (pseudonym, Maciej), Władysław Młynek (pseudonym Hadam z Druhi Jizby) a v neposlední řadě také pan Tadeusz Filipczyk (pseudonym Filip), který svými humornými vtípky baví publikum na festivalu dodnes. (O festivalu Gorolski Święto, 2020)³⁷

Gorolski Święto přiláká každým rokem tisíce diváků. Tento festival svým způsobem zachovává tradice polské národnostní menšiny žijící na Těšínsku a hlavně upevňuje vztahy

---

³⁵ *Gorolski Święto* [online]. ©2020 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <http://www.gorolskiswaeto.cz/o-festivalu.html>

³⁶ Tydzien Kultury Beskidzkiej probíhá v polských městech Wisla, Żywiec, Szczyrk, Osvětimi a Makově. Tento festival se koná každoročně už od roku 1964.

³⁷ *Gorolski Święto* [online]. ©2020 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <http://www.gorolskiswaeto.cz/o-festivalu.html>

s ostatními národnostmi. Lidé se setkávají hlavně u dřevěnic, které jsou součástí amfiteátru a slouží jako prodejní stánky okolních obcí. Po celou dobu se popíjí hlavně pivo a podomácku vyrobená medovina (med s lihem). Součástí festivalu jsou i doprovodné akce jako například ukázka výroby ovčího sýru, předvádějí se také tradiční lidová řemesla, rukodělná výroba, zpracovávání lnu, vlny a tkalcovské umění. Nesmí také chybět sportovní závody „O dzbunek mlyka“ a „O kiyrpce Macieja“. Těchto soutěží se účastní nejen děti, ale také dospělí.

6.2 Slezské dny

V roce 1967 se členové Matice slezské rozhodli k vybudování kulturního areálu v Dolní Lomné (okres Frýdek-Místek), kde se od roku 1969 každoročně konají Národopisné slavnosti Slezské dny. Areál tvoří dvě pódia, jedno kryté – Křínov, druhé otevřené – Lomňanka. Součástí tohoto venkovního areálu jsou i dřevěné stavby, které mají připomínat původní vesničku z období mezi devatenáctým a dvacátým stoletím. Celé toto území, mělo sloužit hlavně k pořádání dvoudenního folklorního festivalu Slezské dny. Tento festival se koná každoročně vždy o druhém víkendu v září. (Cichá, 2003, s. 59-61)

První tři ročníky festivalu organizovala Matice slezská. V roce 1972 však byla tato organizace zrušena, i proto se v tomto roce Slezské dny nekonaly. Následující ročníky byly organizovány pod záštitou Osvětové besedy v Dolní Lomné, a proto byl název změněn na Národopisné slavnosti Dolní Lomné. Po znovuoživení Matice slezské v roce 1990, jsou slavnosti opět organizovány tímto sdružením. Byl jim navrácen i původní titul. (Kajzar, 2013, s. 66)

Prvním hlavním organizátorem byl Hubert Laštůvka z Českého Těšína. V dalších letech jej vystřídali Milada Kavuloková, Zdeněk Olšovský, Augustin Škandera, Jarmila Kantorová a Anna Buroňová. Z programového hlediska jsou Slezské dny rozděleny na jednotlivé pořady, které se vždy zaměřují na konkrétní téma. Programy jsou věnovány především významným osobnostem a jevům slezské lidové kultury. (Vrzal, 2009, s. 21)

Jedná se o festival, který reprezentuje především lidovou kulturu z celé oblasti Slezska. Propaguje mezinárodní vazby mezi Českem a Polskem. Pořadatelé této události chtějí vyzdvihnout především národnostní složení místního regionu, které mají velký vliv na zachování tradic a lidových zvyků. Mimo hudbu a tanec, nabízí festival také výstavy lidové

architektury, předvádějí se zde lidová řemesla a nesmí chybět také velké množství kulinářských specialit. K dalším doprovodným akcím patří také odborné semináře nebo tzv. pochod Mánesovou stezkou. Pod tímto pojmem si můžete představit turistickou stezku směřující horskými trasami směrem do Dolní Lomné.

Nedílnou součástí Slezských dnů, je nedělní průvod souborů, které se postupně návštěvníkům představují na Křínovském pódiu. Po skončení programu hrává na tomto pódiu dechová hudba nejen k poslechu, ale i tanci. Druhé pódium je věnováno především pro mládež.

6.3 Bal Gorolski

Tato výjimečná událost se koná vždy první víkend v novém kalendářním roce. Od roku 1979, kdy se konal první ročník, ji pořádá folklorní soubor Górole z Mostů u Jablunkova. Celá tato akce probíhá pod záštitou PZKO. Od roku 1986 tuto akci doprovází seminář, na němž se setkávají odborníci z okolních států zabývající se různými aspekty folklorismu. (Štika, 2003, s. 36)

Tato přehlídka byla zpočátku snahou malé skupiny lidí navázat na gorolské tradice svých předků. Po pár letech se přetvořila na velkolepou událost. Největší podíl na ni mají osobnosti jako Jaromír Gelnar nebo Ondřej Niedoba. Program je rozčleněn do dvou částí. První část zahajuje místní soubor Górole z Mosów a po něm následují vystoupení ostatních souborů z Česka, Slovenska, Polska, ale i Maďarska nebo Rumunska. Tuto část většinou zakončuje nejatraktivnější soubor, což je většinou reprezentant slovenského folkloru. Celým dvouhodinovým programem návštěvníky provází slovem Alois Martynek a Ondřej Niedoba. Po přehlídce souborů již následuje zmíněný folklorní ples. Do rytmu hrají všechny zúčastněné kapely. (Kajzar, 2013, s. 67)

Z organizačního hlediska je Gorolski bal a přehlídka pojata tak, aby svým programem přilákal co nejvíce diváků. Proto je možnost si zakoupit vstupné na přehlídku odděleně od vstupenky na ples.

Posledního 42. ročníku se zúčastnily například tyto soubory: FS Kopaničiar ze Slovenska, cimbálová muzika a taneční skupina Zagyva Banda z Maďarska a z České

republiky cimbálová muzika Friš a folklorní soubor Šmykňa z Ostravy, kapela Lipka nebo folklorní soubor Olza. (Bal Gorolski, 2020)³⁸

Této události se účastní také mnoho významných osobností z Těšínska. Jsou to hlavně lidé z oblasti politiky či obchodu, ale také významné společenské osobnosti. Všichni se rádi obléknou do krojů a ukážou tak svou příslušnost k určité etnografické skupině.

Mezi významné osobnosti a soubory, které se festivalu účastnily, byli například folklorní soubor a kapela Železiar z Košic, folklorní soubor Šarišan z Prešova, folklorní soubor Detva z Detvy, slovenská kapela Capkovci ze Skalitého, francouzský soubor a kapela Arcadance, Dűvö Band z Maďarska. Samozřejmě také nesmí chybět místní kapely jako je Polynica, Górole a Nowina, nebo také z polské Istebné muzika Wałasi. (Bal Gorolski, 2020)³⁹

---

³⁸ Bal Gorolski [online]. Copyright ©, 2011 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <http://balgorolski.eu/minule-rocniky>

³⁹ Bal Gorolski [online]. Copyright ©, 2011 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <http://balgorolski.eu/minule-rocniky>

Závěr

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo seznámit čtenáře s folklorními soubory a kapelami, které působí dodnes na Jablunkovsku a Třinecku. V úvodních kapitolách jsem se zabývala obyvateli, kteří zde v minulosti žili, jejich kulturou a hlavně oděvem, který si v dnešní době na sebe oblékají hlavně tanečníci a muzikanti zmíněných souborů.

Práce byla zaměřena především na jablunkovské a třinecké soubory a kapely. Kromě obecných informací o tělesech jsem se zabývala také jejich historií a vznikem, jejich současnou situací a repertoárem, který je u každého soubor rozdílný.

V závěru práce jsem zmínila také významné folklorní festivaly a akce, které jsou pro tuto oblast velmi důležité a také velmi navštěvované. Všechny tyto události se snaží prezentovat slezský region, hlavně hudbu a tance, lidové zvyky a řemesla.

Tato bakalářská práce mě přivedla k dalším zajímavým a pro mě dosud neznámým informacím týkajících se folkloru na Těšínsku. V současnosti je napsáno mnoho literatury o jednotlivých tanečních skupinách a kapelách, ale dnešní mladá generace hledá informace především v elektronické podobě. Proto si myslím, že by se jednotlivé soubory, kapely a festivaly měly zaměřit právě na tuto formu prezentace, protože kulturní dědictví se předává právě informacemi z generace na generaci.

Je důležité taky vyzdvihnout fakt, že folkloru se nevěnuje jen starší generace, ale i mládež. Myslím si, že pro zachování naší lidové kultury je činnost takovýchto souborů velmi významná a důležitá. Velmi mě těší, že jsem měla možnost do hloubky poznat soubory ze svého okolí a byla bych velmi ráda, kdyby má práce alespoň z části poskytla tuto možnost i čtenářům, kteří si mou práci budou číst.

Použité zdroje a literatura

BARTNICKI, Bogdan. *Zespoły Pieśni i Tańca „Bystrzyca“ i „Oldrzychowice“ jako ogniwo a łączące Polaków na Zaolziu*. Cieszyn, 2009. Magisterská práce. Uniwersytet Śląski w Katowicach.

CICHÁ, Irena. *Okolím beskydského průsmyku: Okolice beskidzkiej przełęczy*. Český Těšín: Regio, 2003. ISBN 80-239-1652-1.

CICHÁ, Irena. *Etnická identita obyvatel těšínského Slezska a její utváření v historickém kontextu (na příkladě subregionu Jablunkovska)*. Brno, 2017. Disertační práce. Masarykova univerzita.

DEMBINIOK, Marian. *O Goralech, Valaších, Laších a Jaccích na Těšínském Slezsku: O Góralach, Wałachach, Lachach i Jackach na Śląsku Cieszyńskim*. Bystřice: Ve spolupráci s Muzeem Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie vydalo Regio, 2010. ISBN 978-80-904230-4-6.

GRYCZ, Marek (ed.). *Oldrzychowice*. Oldřichovice, 2019.

KAJZAR, Martin. *Goralsko muzyka Těšínských Beskyd a Podhala*. Ostrava, 2013. Diplomová práce. Ostravská univerzita v Ostravě.

MITRENGOVÁ, Monika. *Polská hudební kultura na Těšínsku* [online]. Brno, 2006 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/6sgsy1/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

MITRYCHOVÁ, Libuše (ed.). *Folklorní soubor Jackové 1973-2013*. Jablunkov, 2013.

NEPOKOJOVÁ, Eva. *Lidové zvyky, písně a tance z oblasti těšínského Slezska a jejich využití ve výuce tělesné výchovy na 1. stupni ZŠ*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.

NOVOTNÝ, Boris. *Česká a polská identita v soudobé prezentaci tradiční hudby Jablunkovska*. Olomouc, 2018. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

PAZDERA, Ondřej. *Gorolská kapela Lipka*. Ostrava, 2016. Absolventská práce. Janáčkova konzervatoř v Ostravě.

SZPYRC, Antoni. *Jablunkov*. Český Těšín: Proprint, 1999.

STOLAŘÍK I., ŠTIKA J., TOMOLOVÁ V., *Těšínsko*. Šenov u Ostravy: Tilia, 2000. ISBN 80-86101-20-7.

ŠTIKA, Jaroslav, ed. *Těšínsko*. Český Těšín: Muzeum Těšínska, 2003. ISBN 80-86101-73-8.

VRZAL, Ondřej. *Folklorní aktivity v oblasti Těšínského Slezska*. Brno, 2007. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně.

VRZAL, Ondřej. *Oto Žabka - skladatel písní folklorního typu*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.

WAWRECZKA, Henryk. *Třinec a okolí v proměnách času*. Třinec: Wart, 1997.

Kronika kapely Lipka.

Rozhovor s panem Martinem Filipczykem, Mosty u Jablunkova, 23. února, 2020

Rozhovor s vedoucím souboru Zaolzi Tomášem Cencialou, Jablunkov, 20. dubna 2020

Rozhovor s vedoucím souboru Górole z Mostów panem Tadeuszem Kohutem, Mosty u Jablunkova, 2. března 2020

Rozhovor s vedoucí souboru Jackové paní Monikou Lyskovou, Jablunkov, 20. dubna 2020

Rozhovor s primášem kapely Chrystianem Heczkiem, Písek, 20. dubna 2020

Rozhovor s vedoucí souboru Bystrzyca Renatou Polokovou, Bystřice, 28. dubna 2020

Rozhovor s vedoucí souboru Łączka paní Alicí Twardzikovou, Bystřice, 28. dubna 2020

Rozhovor s vedoucí souboru Oldrzychowice paní Janinou Kokotkovou, Oldřichovice, 9. března 2020

Internetové zdroje

Zaolzi folklorní soubor [online]. Copyright ©, 2014 [cit. 2020-02-23]. Dostupné z: <http://www.zaolzi.cz/?o-nas,4>

Górole [online]. Copyright ©, 2013 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <http://www.gorole.eu/historia.php>

Vítězové ankety FOSKAR 2007 [online]. VIZUS, 2020 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://hudba.proglas.cz/folklor/folklor-a-dechovka/vitezove-ankety-foskar-2007/>

Nowina gorolsko kapela [online]. Copyright ©, 2010 [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <http://www.nowina.info/plyty>

Kapela Lipka [online]. Themelsle, 2019 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <http://www.kapelalipka.cz/>

Gorol [online]. WordPress, 2020 [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: <http://www.gorol.cz/historia-choru/>

Chór Męski Gorol [online]. WordPress, 2020 [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: http://www.pzkojablonkow.cz/?page_id=97

Třinecity [online]. WEBHOUSE®, 2020 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.trinecko.cz/1901-1945/d-25839/p1=24793>

Těšínský kroj [online]. WEBHOUSE®, 2020 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.ic-tesin.cz/tesinsky-kroj/ms-1573>

Lidové kroje severovýchodní Moravy [online]. jeja.cz, 2012 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.cesky-dialog.net/clanek/2671-lidove-kroje-severovychodni-moravy-kroj-nizinne-casti-tesinskeho-slezska-orlovsky/>

ZT Oldrzychowice [online]. 2018 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://zt-oldrzychowice2.webnode.cz/historia%20zespo%c5%82u/>

Gorolski Święto [online]. 2020 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <http://www.gorolskiewieto.cz/o-festivalu.html>

Bal Gorolski [online]. Copyright ©, 2011 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <http://balgorolski.eu/minule-rocniky>

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1 Mapa Těšínska

Příloha č. 2 Mužský jackovský kroj

Příloha č. 3 Ženský jackovský kroj

Příloha č. 4 Mužský gorolský kroj

Příloha č. 5 Ženský gorolský kroj

Příloha č. 6 Ženský a mužský těšínský kroj

Příloha č. 7 Folklorní soubor Zaolzi

Příloha č. 8 Dětský folklorní soubor Zaolzioczek

Příloha č. 9 Folklorní soubor Górole z Mostów

Příloha č. 10 Dětský folklorní soubor Jackové

Příloha č. 11 Kapela Jackové

Příloha č. 12 Kapela Nowina

Příloha č. 13 Kapela Lipka

Příloha č. 14 Mužský sbor Gorol

Příloha č. 15 Folklorní soubor Bystrzyca

Příloha č. 16 Dětský soubor Łączka

Příloha č. 17 Folklorní soubor Oldrzychowice

Příloha č. 18 Gorolski Święto

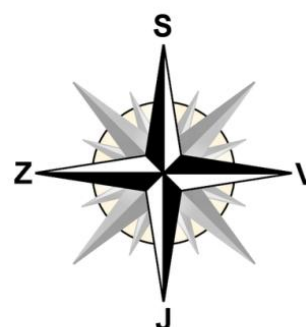
Příloha č. 19 Slezské dny

Příloha č. 20 Bal Gorolski

Příloha č. 21 Ukázky lidových písní z Jablunkovska

Příloha č. 22 Ukázka lidové písně z Těšínska

Příloha č. 1 Mapa Těšínska

Příloha č. 2 Mužský jackovský kroj

Příloha č. 3 Ženský jackovský kroj

Příloha č. 4 Mužský gorolský kroj

Příloha č. 5 Ženský gorolský kroj

Příloha č. 6 Ženský a mužský těšínský kroj

Příloha č. 7 Folklorní soubor Zaołzi

Příloha č. 8 Dětský folklorní soubor Zaolzioczek

Příloha č. 9 Folklorní soubor Górole z Mostów

Příloha č. 10 Dětský folklorní soubor Jackové

Příloha č. 11 Kapela Jackové

Příloha č. 12 Kapela Nowina

Příloha 13. Kapela Lipka

Příloha č. 14 Mužský sbor Gorol

Příloha č. 15 Folklorní soubor Bystrzyca

Příloha č. 16 Dětský soubor Łączka

Příloha č. 17 Folklorní soubor Oldrzychowice

Příloha č. 18 Gorolski Święto

Příloha č. 19 Slezské dny

Příloha č. 20 Bal Gorolski

Příloha č. 21 Ukázky lidových písní z Jablunkovska

8. Za Jablunkovým šedým mil (ZT)

Za Jab - fun - ko - věm še - dým mil,
za Jab - fun - ko - věm še - dým mil, tam še fu - čin - ka
ze - le - ní, tam še fu - čin - ka ze - le - ní.

2. (: A na tej lučce volšička :) 4. (: Ej, vlosy, vlosy, vložiste :)
(: sadžila jhm ma džŕvčička :) (: služily šče mi zajiste :)
3. (: Tam na kamšňu sedžala :) 5. (: Teraz mi služič něchceče :)
(: svoje vloščky čosała :) (: pod bjaly čepęc přijdžeče :)

62. Doliny, doliny, doliny

1. Doliny, doliny, doliny,
kany še přechodži muj miły.
Hore dolinečku,
zbira zelinečku,
na moju bolesnu hłavičku.

2. Něni to želinka na rany,
ale to želinka do jamy.
Želimečku zbiraš,
za inu požiraš,
Přečeš ty, muj miły, faleşny.

ověňžok

Příloha č. 22 Ukázka lidové písně z Těšínska

47. Od Moravy dešť idě

1. Od Moravy dešť idě,
už muj mily nepřidě,
ach, nepřidě, němože,
přes ty cesty, muj Bože.

2. Ach, něni to pravda ta,
že je ona cesta zla,
ale ludske jazyky
pokazily chodniky.

3. Slunko z mračen vychodi,
už muj mily přichodi.
Ach, pojď, synku rozmily
k Jarošum na namluvy.

Anotace

Jméno a příjmení:	Dominika Bocková
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	MgA. Ladislav Pulchert, Ph.D.
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Folklorní soubory na Jablunkovsku a Třinecku
Název v angličtině:	Folklore ensemble in the Jablunkov and Třinec
Anotace práce:	Práce je zaměřena na popis folklorních souborů a kapel v Jablunkovském a Třineckém regionu. Je zde popisována historie jednotlivých souborů a kapel a jejich současná situace. Dále se práce zabývá popisem obyvatel a krojů z této oblasti. V poslední kapitole jsou v práci popsány lidové kulturní akce a festivaly na Jablunkovsku a Třinecku.
Klíčová slova:	gorolský kroj, jackovský kroj, těšínský kroj, Zaolzi, Jackové, Górole z Mosów, Nowina, Gorol, Lipka, Bystrzyca, Łączka, Oldrzychowice, Gorolski Święto, Slezské dny, Bal Gorolski
Anotace v angličtině:	The thesis is focused on the description of folklore ensembles and folklore bands in the Jablunkov and Třinec. It describes the history of individual ensembles and folklore bands and their current situation. Furthermore, the work deals with the description of the inhabitants and folk costumes from this area. In the last chapter, the work describes folk cultural events and festivals in the Jablunkov and Třinec.
Klíčová slova v angličtině:	Gorol costume, Jackove costume, Těšín costume, Zaolzi, Jackove, Gorol from Mosty, Nowina, Gorol, Lipka, Bystrzyca, Łączka, Oldrzychowice, Gorolski Święto, Slezské dny, Bal Gorolski
Přílohy vázané v práci:	22
Rozsah práce:	45
Jazyk práce:	Čeština